Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

MŪSŲ KELIAS

Lietuva Tėvynė mūsų...

LITHUANIAN NEWSPAPER „OUR WAY" * AUTHORIZED BY EUCOM HQ, CIVIL AFFAIRS DIVISION

Nr. 29/30 (219/220) V metai | LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS, IŠEINĄS DUKART SAVAITĖJE | Dillingen/D., 1949 m. balandžio 14 d.

Didysis Prisikėlimas prikels mūsų Tėvynę

PENKTOSIOS TREMTIES VELYKOS ARTINA MŪSŲ KRAŠTO IR TAUTOS LAISVĘ

Visi laukiame švenčių, bet labiausiai, atrodo laukiame pavasario švenčių — Velykų. Jos, ateidamos drauge su prisikėlusia gamta, atneša ir daugiausia naujos nuotaikos. Pavasaris Gamtoj, Bačnyčioj ir Žmoguje. Pavasaris kalnuos ir kloniuos, pavasaris pas vargšus ir turtolius.

Mūsų, tremtinių, keliuose pavasario džiaugsmas, tur būt, lygus tėvynėje pasilikusiųjų džiaugsmui. Dažnas sako, kad pro vargo kalnus ir nelaimių debesis pavasario kaip ir nematyti. Dažnas, pavasariui atėjus, tvirčiau atsimena viską, kas ten palikę. Ir tėvų žemė, ir namai, ir visa praeitis. Ir kaip nebirs griaudi ašara, kaip neslėgs sielvartas, jei kelias, kurie turėtų vesti atgal, vis dar veda tolyn nuo Lietuvos. Vietoj tėviškės namų turim kareivines, turim svetimų žemių peisažą.

Esamos padėties nepakeisim, graudindamiesi nieko nelaimėsime. Visi, kurie iš namų išėjome kovos ir protesto ženklan, atsimename, kad tokiuo keliu einant nedaug būna džiaugsmo. Džiaugsmas ateina tik tada, kai tikslas būna pasiektas. Jei dabar gyvename penktąjį tremties pavasarį, tai visi norime tikėti, kad iki tikslo jau penkių pavasarių nebereikės. Ir jei jau didžioji kelio dalis nueita, reikia energingiau eiti į tikslą. Būdami realistais matome, kaip kasdieninės gyvenimo dulkės nuolat mus sunkina, eilės metų nelengva keleivio lazda vargina, draugai, į tą laisvės kelionę išėjusieji, įsiskaudina. Ir kad tolimesnės kelionės sekt̃usi, reikia ir gulančias dulkes nuvalyti, ir tremtinio lazdą tvirčiau į rankas paimti, ir draugus nuoširdžiau pasveikinti. O pagaliau, visiems reikia dar kartą prisikelti ir mūsų laisvės kovai.

Penktose tremties Velykose, kada mūsų laisvės viltims realizuotis atsiranda aiškesni kontūrai, lyg tyčia, kad būtume dar daugiau išbandyti, turime skirstytis dar į tolimesnius kraštus. Vienų keliai veda į Ameriką, kitų į Kanadą, trečių toliausiai — į Australiją. Neabejotina, kad dažną iš tų keleivių kankina abejojimų kirminas, slegia būsimų dienų dar didesnė nežinomybė. Ką rasi ten, kur niekas beveik nelaukia, kaip pradėsi gyventi vėl iš naujo? Bet visa tai eis ir praeis, vieni turės daugiau, kiti mažiau laimės, visi pradės įsikibti ir gyventi. Svarbu tik, kad jėgų netrūktų ir gyvenimą pakelti ir laisvės kovą tęsėti. O juk mūsų visų tikslas ne naujus namus susikurti, bet sunkias dienas prastumti, prisikėlimui patarnauti ir namo sugrįžti. Ir jei kuris jaučia, kad kovingumo dvasia mažėja, kad ateinančios dienos gali būti per sunkios, tas su šiomis Prisikėlimo šventėmis turi iš naujo prisikelti. Juk Žemės ir Dangaus pavasaris tam ir yra, kad upės ledus sulaužytų ir nauja gaivalinga gyvybė prasiveržtų, kad sielos dulkes nusiplovus kilnumu spindėtų, kad naujiems darbams atgimus laukto derliaus sulauktų.

Mums, vakaruose esantiems, jau penktos tremties Velykos, tėvynėje likusiems — penktos vergijos ir pažeminimo Velykos, o tremtiniams ir kaliniams rytuose — penktos baisių kančių Velykos. Mes, palyginti, esame laimingiausi. Mes gyvenam, kad ir kareivinių ir smulkių nepriteklių gyvenimą, bet mes jaučiamės žmonėmis, nebijom ateinančios nakties, kurioj sovietinis budelis mus gali sunaikinti. Ir tėvynėj ir rytuose esantieji to neturi. Ten viskas, kas tik žmogiška, sumindžiota ir sunaikinta.

Švęsdami šias Prisikėlimo šventes, mes su dideliu ilgesiu laukiame, kada ateis didysis prisikėlimas iš neteisybės, paniekinimo ir skriaudų. Tuo didžiuoju prisikėlimu mes tikime, nes jei jis neateis, bus sunaikinta paties Prisikėlimo prasmė ir skausmo ašaros byrės visuose žemės kraštuose. Mes su dideliu ilgesiu laukiame, kad Didysis Prisikėlimas prikeltų mūsų tėvynę ir gražintų mus namo. Ir tuo ilgesiu gyvendami mes kelkimės patys. Mus šaukia tėvų žemė, mus šaukia gimtų bažnytkaimių varpai, mus šaukia pavergtieji.

Sveiki Prisikėlimo švenčių sulaukę, sveiki patys prisikėlusieji, sveiki tėvynės prisikėlimui dirbantieji!

E. G.

Savo mielus Skaitytojus, Platintojus, Bendradarbius ir Bičiulius, o taip pat tautiečius Tėvynėje, tremtyje ir emigracijoje nuoširdžiai sveikiname Velykų Švenčių proga. Lietuviška kantrybė vistiek sulauks pasaulyje atgimstant teisę ir teisingumą, lygiai taikomus didiesiems, lygiai ir jų prispaustiesiems.

„Mūsų Kelio" Redakcija

KRISTUS IR MAGDALENA,
suomių dail. Albert Edelfelt aliejinis pav. (1890)

Prisiminkime tremtinius Vėlykų Šventėse

Velykos yra džiaugsmo šventė. Lietuviai ypač iškilmingai, kur tik gali, švenčia šią Kristaus prisikėlimo šventę. Kadaise, laisvoje Lietuvoje, per Velykas kiekvienas lietuvis papuošdavo savo namus, parengdavo stalą valgiais, kur visa šeima susirinkusi ir pasimeldusi Gailestingajam Dievui už suteiktas gėrybes, pradėdavo užkandžiauti. Čia paprastai kiekvienas asmuo, tiek jaunas tiek senas, sudauždavo margučiais mėgindami, kieno stipresni. Tėvynėje Lietuvoje po šaltos, sunkios žiemos atbundanti gamta dar daugiau pradžiugina žmogų. Koks džiaugsmas buvo vaikučiams ir jų tėveliams susilaukus Šventų Velykų!

Deja, šiandieną lietuvis nei Lietuvoje, nei tremtyje negali pilnu džiaugsmu apvaikščioti šios šventės. Lietuvoje jam neleidžia bedieviška komunistų valdžia, kuri varžo tikybos laisvę ir daugelyje vietų lietuviai nebeturi savų dvasios vadų. Išvaryti lietuviai iš savo trobų, išsklaidyti po tolimus Sibiro laukus skęsta skurde ir varge be jokios galimybės gauti iš kur nors bent kokios pašalpos ir paguodos.

Kita dalis lietuvių atsidūrė tremtyje Vakarų Vokietijoje, kur jie nors laisvi, tačiau gyvena labai dideliame varge iš pašalpų ir todėl nepajėgia tinkamu būdu atšvęsti Velykų švenčių. Jiems mes galime pagelbėti, su jais mes galime susirašyti, mūsų siuntiniai juos pasiekia.

Švęsdami Velykas, prisiminkime tremtinius, pagelbėkime jiems, sušelpkime juos kuo galėdami. Šiame gailestingumo darbe BALF-as mielu noru Jums patarpininkaus. Jūsų aukos jiems bus persiųstas reikalingiausio maisto ir kitų būtinų gerybių pavidale, kurių jie laukia ir be galo džiaugiasi sulaukdami dovanų iš Amerikiečių lietuvių.

Šia proga nuoširdžiai sveikinu Velykų šventėse visus bendradarbius, geradarius ir rėmėjus, kartu linkėdamas geriausių pasisekimų visuose jų kilniuose sumanymuose ir darbuose, o tremtiniams linkiu ištvermės, vilties ir tikėjimo, kad Dievas jų neapleis ir kad po ilgų vargų ir bandymų, pagaliau, jie susilauks laimės ir ramumo.

Tegu linksma Aleliuja atgaivina visus nusiminusius ir pradžiugina jų prislėgtą dvasią!

Kun. Dr. Juozas B. Končius,
BALF-o Pirmininkas

Prieš bolševikinė demonstracija Münchene

10.000 TREMTINIŲ PROTESTUOJA PRIEŠ SOVIETŲ TERORĄ UŽ GELEŽINĖS UŽDANGOS. APGAILĖTINI SUSIDŪRIMAI SU KARINE POLICIJA. 6 SUŽEISTI. KELETAS SUIMTŲ.

Sekmadienį, balandžio 10 dieną, 10 val. vienoje gražiausių ir didžiausių Münchene aikščių — Königsplatz susirinko Münchene ir apylinkėse gyvenantieji tremtiniai — sovietų režimo aukos — pareikšti protestui prieš sovietų vykdomą religijos persekiojimą ir tautų žudymą anapus geležinės uždangos. 10.000 tremtinių užėmė tą aikštę, kurioje kadaisia paradavo naciai, o dabar vokiečių partijos rengia didžiausius mitingus. Šioje aikštėje esančiuose rūmuose taip pat 1938 m. buvo pasirašyta ir garsioji Münchene sutartis, padėjusi Hitleriui palaidoti Čekijos nepriklausomybę. Šį kartą čia susirinko ne vokiečiai, bet visų sovietų pavergtų ir žudomų tautų atstovai, karo audrų atblokšti į Münchenį. Jų tarpe buvo per dvidešimts tautų: estai, latviai, lietuviai, lenkai, gudai, ukrainiečiai, slovakai, čekai, vengrai, rumunai, bulgarai, serbai, kroatai, slovėnai, albanai, kazokai, kaukaziečiai, azerbeidžanai, turkestanai, uralai, sibiriečiai ir kiti.

Kalbamųjų tautų tremtiniai, tiek pakėlę skriaudų ir kančių sovietų vergijoje, ilgai kentė negalėdami viešai ir demokratiškai pareikšti protesto balso prieš baisiausį sovietinį terorą ir pasakyti tiesos laisvojo pasaulio tautoms. Pagaliau paskutinės žinios, gautos iš anapus, tiek perpildė visų pasipiktinimą ir panieką sovietų režimui, kad nebebuvo galima šusilaikyti nuo demonstracijos, kaip protesto išraiškos prieš visas sovietų niekšybes, praktikuojamas okupuotuose kraštuose ir sovietų „rojuje". Dėl to netenka nė stebėtis, kad ši demonstracija negalėjo baigtis be tam tikrų incidentų su tvarką palaikančiais organais ir komunistais, bandžiusiais šią protesto demonstraciją sukompromituoti.

Į Königsplatz susirinkusios minios išklausė protestantų ir stačiatikių apeigų pamaldas, skirtas savo kenčiančių tautų vargams sušvelninti. Katalikai ir graikų katalikai pamaldas išklausė savo bažnyčiose, nes Bavarijos katalikų vyskupai, laikydamiesi senų tradicijų, nesutiko leisti pamaldų aikštėje, kurioje masės susirinko ne pamaldų, kaip tokių išklausyti, bet politinių tikslų vedinos. Kitaip sakant, Bavarijos vyskupai nėra linkę religinių reikalų suplakti su grynai politiniais reikalais.

Vietoje pamokslo, pirmasai prabilo į minia švaria vokiečių kalba vienintelis išlikęs gyvas ukrainiečių gr. katalikų vyskupas. Jis plačiai apžvelgė sovietinį religijos persekiojimą Ukrainoje ir kituose kraštuose iki šių dienų, kada sovietai galutinai pasiryžo sunaikinti ne tik dvasininkus, bet ir bet kokį religinio gyvenimo reiškinį jų dominuojamuose kraštuose. Antrasai ilgoje kalboje apibūdino visus sovietų terorinio režimo metodus ir to režimo išdavas: milijonai nukankintų, ištremtų, pavergtų, nužmogintų, uždarytų konc. stovyklose ir milijoninės masės žmonių, atsidūrusių be jokios ateities. Pagaliau kalbėtojas, visų pavergtų tautų vardu, kreipėsi į laisvojo pasaulio tautas ir į JT šaukdamas gelbėti sovietų žudomas tautas ir atverti akis į tą baisųjį pavojų, kuris gresia visam laisvajam pasauliui. Tai buvo gyvųjų sovietų aukų šauksmas į pasaulį pagalbos prieš sovietinį genocidą. Po trumpesnių bulgarų, kazokų, lietuvių ir kitų tautų atstovų kalbų priimta rezoliucija, skirta laisvojo pasaulio tautoms. Ją pateiksime atskirai.

Susikaupusios minios žmonių iš Königsplatz tvarkingai pradėjo slinkti į gatves demonstracijai. Eisena išsitiesė per 3 km. Priešakyje medinis paprasto apvalaus berželio kryžius. Toliau milžiniškas žemėlapis, vaizduojąs sovietų baisiąsias koncentracines stovyklas. Dar toliau demonstracijoje dalyvaujančių tautų vėliavos. Po jų ištisos masės dalyvių ir per 150 įvairiausių transparentų bei plakatų. Štai kai kurie jų įrašai: „Sov. S-ga — ištisa koncentracinė stovykla", „Sov. Sąjungoj niėra šeimos, nenukentėjusios nuo Stalino teroro", „Tautos, ginkluokitės kovai prieš komunizmą, žmonijos priešą!", „Laisvė vergams ir tremtiniams Sibire!" „Mirtis Stalinui ir jo klikai!", „Laisvė Slipij, Stepinac, Mindszenty ir kitiems bažnyčios tarnams!", „Nebus taikos iki sovietinis tautų kalėjimas egzistuos", „JT, netylėkite, kad Sov. Sąjungoj viešpatauja vergija ir mirtis", „Tironai bolševikai, parodykite savo kalėjimą pasauliui!", „Amerikiečiai, mes kovojame kaip Lincolnas prieš vergiją", „Laisvė tautoms, laisvė žmogui!" ir t.t. ir t.t.

Demonstruojantieji tremtiniai labai tvarkingai žygiavo Ludwig ir Prinzregenten gatvėmis link sovietų ir satelitinių valstybių ryšių karininkų įstaigos Herkomerplatz. Čia norėta pareikšti protestą sovietų bei jų satelitų ryšininkų akivaizdoje ir pasmerkti sovietišką genocidą. Deja, čia eisena jau susidūrė su tam tikromis kliūtimis iš tvarką palaikančių organų pusės.

Jau prie Prinzregenten tilto vokiečių policija ir MP staiga pabandė eiseną sulaikyti. Pirmiesiems daliviams pro šią užtvarą gana lengvai ir sklandžiai prasiveržus, jie bandė atkirsti likusias eisenos dalis ir tam tikrą dalyvių masę priversti grįžti į namus. Tačiau ir tai nepavyko. Publika darėsi jau karštesnė, pasigirdo ir dainos.

Pasirodė mašinos su garsiakalbiais. Jos visą laiką skelbė: „Karinė valdžia eisenos neleidžia! Prašoma ją tuojau nutraukti ir išsiskirstyti!" Deja nė vienas dalyvių nenorėjo nė klausyti. Visi traukė pirmyn į tikslą. Atrodė, kad jau visos kliūtys nugalėtos. Tikslas jau čia pat. Bet staiga Ismaninger gatvėje išniro jau kariuomenės daliniai su tankais. Jie užtvėrė gatvę visiškai aklinai. Kareiviai su plikais durtuvais pradėjo stumti minią atgal, reikalaudami tuojau nutraukti eiseną ir išsiskirstyti. Čia kareiviai labai rimtai pradėjo grasyti dalyvių saugumui.

Kai minia greitai pasuko į kitas gatves ir labai sparčiu žingsniu pasileido pirmyn į tikslą, nė kiek nesi-

(Nukelta į 7 pusl.)

Gražiausia ir geriausia velykinė dovana - „Mūsų Kelio" prenumerata

IRO konferencija su taut. atstovais

IRO Vyr. Būstinės Administracija š. m. kovo mėn. 28 dieną sušaukė pripažintų tautinių komitetų ryšininkus pirmajai konferencijai. Konferencijoje dalyvavo šių pripažintų tautinių komitetų atstovai: lietuvių, latvių, estų, lenkų, ukrainiečių ir vengrų.

Iš IRO pusės konferencijoje dalyvavo: zonos direktoriaus pavaduotojas M. R. Taylor, aprūpinimo skyriaus viršininkas p. Braude ir visų būstinės departamentų viršininkai.

Mr. Taylor savo įžanginėje kalboje pasveikino ryšių karininkus išreikšdamas viltį, kad ryšių karininkų institucija padės IRO įvykdyti skirtus IRO uždavinius. Jis taip pat pažymėjo, kad iki šiam laikui yra pripažinti tik šeši tautinių komitetų atstovai, reikšdamas vilties, kad netolimoje ateity IRO ras galimu pripažinti ir kitus tautinius komitetus. Jis taip pat prašė, kad dalyvaujantieji šioje konferencijoje tautiniai atstovai padėtų IRO, tarpininkaujant INCOPORE, — išaiškinti kai kuriuos klausimus, kurie įtikintų IRO administraciją, kad iki šiam laikui nepripažintų tautybių komitetai tikrai atstovauja plačiąsias visuomenės mases ir yra tikrieji, demokratiniu būdu išrinkti, masių atstovai.

Po to konferencijos vadovavimą perėmė p. Braude, kuris savo kalboje prašė ryšininkus pasisakyti kaip turėtų pasireikšti bendradarbiavimas tarp atskirų tautinių komitetų ir IRO administracijos.

1. Buvo iškeltas pageidavimas, kad visi įsakymai, kuriuos IRO Vyriausioji būstinė siuntinėja Arejoms taip pat būtų siuntinėjami ir ryšių karininkams.

Šis klausimas tuojau vietoje buvo išspręstas. P. Braude administracijos vardu pasižadėjo prisiųsti visiems ryšininkams iki šiam laikui išleistas instrukcijas ir ateity visų instrukcijų bei potvarkių nuorašus siuntinėti kiekvienam ryšių karininkui.

2. Taip pat pažymėta, kad kai šiuo metu ryšininkai tegali naudotis nemokama kelione tik į IRO vyriausiąją būstinę, tai trukdo ryšininkų darbą, nes ryšininkams įvairiais reikalais priseina lankyti įvairias stovyklas ir bandyti rišti ginčus ir nesusipratimus kylančius tarp atskirų stovyklų administracijų ir IRO pareigūnų.

Po gan ilgų diskusijų IRO administracija žadėjo duoti visoms arejoms parėdymą, kad ryšių karininkams prie vyriausiosios būstinės būtų suteikta teisė judėti po visą zoną, gi arejų ryšininkams teisė nemokamai naudotis geležinkelio bilietais po visą areją ir su IRO centrine administracija.

3. Nurodyta, kad kai kuriais atvejais ryšininkai galėtų sekmingai išspręsti ginčus tarp IRO pareigūnų ir stovyklų administracijų, kurie pažįsta gerai savo tautiečius ir galėtų pašalinti nesklandumus ir nesusipratimus, kylančius atskirose stovyklose.

Principiniai ryšių karininkai atskirų arejų ir jei klausymas neišsprendžiamas kreiptis tuo atveju į ryšininką prie Vyriausios būstinės.

4. Iškeltas klausimas gauti ryšininkams tam tikras sumas jų biurų išlaikymui iš esamų IRO žinioje blokuotų sumų.

Braude kategoriškai atsisakė bi kokias sumas ryšininkams mokėti išeinant iš principo, kad IRO įkurdama ryšininkų instituciją turėjo galvoje tai, kad IRO pageidauja turėti ryšininkų asmeny ne savo tarnautojus, bet tautinius atstovus, kurie galėtų išreikšti savo tautiečių vardu visus pageidavimus. Kitais žodžiais IRO nori matyti ryšininko asmeny lygų partnerį, o ne tarnautoją. Be to, užblokuotos sumos negali būti naudojamos be Karinės vyriausybės leidimo, gi Karinė Vyriausybė anot p. Braude jokiu būdu nesutiks leisti daryti bi kokius išmokėjimus ryšininkų institucijai iš blokuotų sumų.

Visų ryšininkų vardu pareikštas dėl šio pareiškimo rezervas ir prašyta laikyti šį klausimą atvirą.

5. Repatrijacinio Skyriaus viršininkas iškėlė klausimą, kad tautiniai komitetai būtų visiškai neutralūs repatrijacijos atveju; kad jie nebandytų užkirsti kelią tiems asmenims, kurie nori grįžti į savo tėvynę ir prašė, kad ateity ryšininkai instruktuotų atskirų stovyklų komitetus, kad jie nevartotų jokios įtakos atbaidyti žmones nuo repatrijacijos.

Į tai jam atsakyta, kad iki šiam laikui mums nežinomi atsitikimai ar įvykiai, kad tautiniai komitetai būtų vartoję kurią nors įtaką tremtinius atkalbinti nuo grįžimo į tėvynę. Rusų misija matyti, neturėdama kitų argumentų pati arba per savo agentus bandė net klastoti Eichstatto lietuvių komiteto parašus po vienu atsišaukimu. Į tai repatrijacinės komisijos pirmininkas replikavo, kad Eichstatto Rebdorfo incidentas vyriausiai būstinei yra žinomas ir kad nebaigtas tyrinėjimas ar po atsišaukimu padėti lietuvių komiteto parašai yra tikri ar suklastoti.

6. Toliau p. Braude pranešė apie projektuojamą IRO arejų susiaurinimą. Ligi ateinančio birželio mėnesio manoma, kad stovyklose dar gyvens apie 200.000 tremtinių, gi pirmą sausio 1950 m. turėtų likti tiktai apie 100.000. Atatinkamai turės būti mažinamos ir stovyklos. Pirmoje eilėje numatoma likviduoti pirmąją areją. Ji bus likviduota iki š. m. birželio mėnesio 1 dienos, išskyrus Hanau stovyklą, kuri pasilikis iki IRO veiklos galo, nes tenai yra centriniai IRO sandeliai ir visi tremtiniai gyveną Hanau stovykloje dirba kariuomenės ar IRO įstaigose. Palikta bus taip pat pirmoje arejoje ir Butzbacho stovykla, kur įsteigta dabartiniu metu pereinamoji stovykla. Antroje vietoje numatyta likviduoti IV-oji areja. Jos likvidavimą manoma užbaigti iki liepos 1949 metų. Bus palikta Ambergo sanatorija ir ressetlement center.

Toliau numatoma likviduoti III-oji areja. Jos likvidavimas turėtų būti užbaigtas iki 1950 m. sausio 1 dienos.

Visose likviduotose arejose bus paliktos šios IRO institucijos,

a. teisių skyrius,

b. įkurdinimo skyrius,

c. gerbuvio (welfare) skyrius.

Tie skyriai turės padėti emigruoti arba leisti į Vokietijos ekonomiją privačiai gyvenantiems tremtiniams. Tie skyriai veiks, kol IRO veiks zonoje.

Pareikštas pageidavimas, kad ryšių karininkai pagelbėtų IRO administracijai šiame suglaudinimo darbe. Pavyzdžiui lietuvių ryšių karininkas yra pateikęs IRO vyr. būstinei planą kaip sutalpinti didelę lietuvių Kasselio Mattenbergo stovyklą. Nors IRO daviniai rodo, kad 7 arejoje nėra galima sutalpinti 2000 tremtinių, pasirodo, kad lietuvių ryšininko pagelba IRO sugebės Kasselį lengvai sutalpinti 7-oje arejoje. Prašo ryšių karininkus palaikyti nuolatinį su stovyklomis kontaktą ir turėti naujausias žinias apie apsigyvenimo galimumus atskirose stovyklose. Visi ryšininkai pasižadėjo šiame darbe IRO padėti.

Sekantis su ryšininkais posėdis paskirtas š. m. gegužės mėn. 2 dieną Bad Kissingene. Ryšininkai yra sutarę, kad prieš piet susirinks patys be IRO administracijos apsvarstyti kilusias problemas, o po piet bus bendras su administracija posėdis.

Be to, IRO administracija žada paskirti IRO būstinėje specijalų tarnautoją, kuris rūpinsis ryšininkų keliamais klausimais ir padės jam surasti atskirus pareigūnus, kurie galėtų padėti išspręsti ryšininko keliamą problemą.

Reikalingas specialistas

Britų Vakarų Indijoj saldainių fabrikui reikalingas cukraus virėjas.

Dirbą šioje specialybėje ir norintieji šią vietą užimti, prašomi kreiptis į LTB Centro Komitetą Hanau, suteikiant žinių apie savo patyrimą. Žinias prašome rašyti anglų ar vokiečių kalba, kad jas būtų galima pasiųsti besidominčiai firmai.

LTB

Didžiulis transportas Australijon

Freiburgas. — Balandžio 7 d., vos prieš porą dienų įspėti, turėjo į Australiją išvykti per 400 DP, iš jų per 100 lietuvių, nemaža studentų. Stoty išvykstančius palydėjo prancūzų karinės valdžios ir IRO atstovai, klebonas kun. Kaunas, prof. V. K. Jonynas ir kt. Atsisveikinant netrūko ir jaudinančių scenų — verksmo, bučiavimosi. Žmonės kelis metus vargę bendrą vargą, arti susigyvenę, tad sunku buvo skirtis, vykstant į tolimus, nežinomus kraštus. Daug vokietaičių irgi liūdėjo išvykus jų simpatikams, nors dalis jų anksčiau ištekėjo už DP ir su jais išvyko, o kiti vėlė paskutinę minutę, neišskiriant lietuvių.

Iš visos prancūzų zonės šiuo transportu išvyksta 3.000 DP, kurie išplauks iš Neapolio uosto apie balandžio 15 d. Sekanti Australijos komisija atvyksta apie gegužės vidurį ir ketina imti net ir senesnio amžiaus DP.

Mieste jau pastebima DP skaičiaus sumažėjimas, ypačiai viešosiose vietose: DP restorane, krautuvėje ir kt.

Dabar laukiama, kada pradės veikti JAV komisija, nors daugelis dėl emigracijos į šį kraštą laikosi rezervuotai: net ir turėdami garantijas, tačiau baimindamiesi tenai gallimo nedarbo, ryžtasi vykti į Australiją.

Buvęs.

Pabaltiečių diskriminacija

Laukiant naujojo įstatymo, kuris įgalintų į JAV įvažiuoti 400.000 DP, tam tikra tautybė, kuri ypatingai kovoja, kad būtų panaikinti datų ir „rasiniai" — religiniai suvaržymai, įvairiais būdais stengiasi diskriminuoti pabaltiečius. Nepasisekus per spaudą, kabinasi prie paskirų asmenų. Neseniai dėl to buvo sulaikytas tūlas latvis, šiuo metu jau JAV, gi praėjusiomis savaitėmis buvo sulaikytas Albertas Bauraf(?). S. and S. iš N. Y. praneša jog „Lenkijos DP" Herman Borenkraut, atvykęs „Marine Taccon", apkaltino minetą A. B., kilusį iš Kauno, Lietuvos, jog pastarasis, būdamas „parašiutininku, patalpinęs jį Radomo stovyklon. Nors A. B. paneigus, abu su savo šeimomis buvo patalpinti Elus Island tyrinėjimui.

Amerikos lietuvių spauda iš Washingtono informuoja, jog jau kovo 11 atstovų rūmų imigracijos pakomisija baigė DP įstatymo pakeitimo projekto nagrinėjimą. Sakoma, jog tarp pakomisės narių ir Trumano administracijos pareigūnų buvo smarkiai ginčijamasi. Kai kurie laikraščiai net abejoja, kad 400.000 DP įstatymas iš viso būtų priimtas. DP pažįstamas iš senesnių pareiškimų atst. Celler ypač kovojo, kad data būtų nukelta iki 47. IV. 27. Šis datos pakeitimas DP skaičių padidintų dar 95.000, kurių 78.000 būtų žydai ir 17.000 krikščionys.

Senato imigracijos pakomisės nuomonė iki šiol dar nėra žinoma. Laukiama, jog abiejų komisijų nuomonės būsiančios suderintos apie balandžio mėn. pabaigą. (alm.)

JAV ATSTOVAS IRO TARYBOJ PERSPĖJA „NESKUBANČIUS" DP

UP agentūros pranešimu iš Ženevos, IRO Tarybai svarstant klausimą, ar IRO veikla turi būti pratęsta iki 1951 m. (ne iki 1950, kaip anksčiau buvo nusistatyta), argumentuojant, jog iki to laiko dar liks apie 370.000 DP, JAV atstovas pareiškė, kad jam yra žinoma, jog kai kurie DP Europos stovyklose 4 metai po karo nė nesirengia kur nors išemigruoti, laukdami „geresnių" pasiūlymų.

JAV nuolatinis atstovas prie gen. IRO Tarybos George Warren 2 sesijos posėdžio metu reikalavo, kad IRO išaiškintų šias grupes ir paskubintų jų perkeldinimą. „Aš esu tikras, jis pareiškė, jog tokiems lūkuriuotojams jokia pasaulio vyriausybė nenorės padėti..." (alm.)

Praleidom rinkimus, bet jau be triukšmo

„Aidų" redakcija ir leidykla perkelta į Schw. Gmündo stovyklą

Schw. Gmündas. — Šiomis dienomis išrinktas naujas LTB vietos komitetas: dr. J. Grinius — pirmininkas, Jonas Rinkevičius (žinomas knygų leidijas) — vicepirm., mkt. P. Balčiūnas — sekretorius, kun. Korsakas — švietimo ir kultūros vadovas, dipl. teis. Kučinskas — iždininkas, Reikia pasidžiaugti, kad emigravus karštiesiems partijų rabinėliams, o pasilikusiems apsilaužius ragus, šį kartą rinkimai praėjo gana kultūringai.

— Susilaukta naujų gyventojų. Likvidavus Garmischo stovyklą, iš tenai atkelto 203 lietuviai.

— Prieš mėnesį stovyklos gyventojai užsiprenumeruodavo apie 500 egz. įvairių Vokietijoje išeinančių laikraščių. Dabar jų tiražas žymiai sumažėjo, veik pusiau. „Mūsų Kelias" mėgiamas ir laukiamas.

— „Aidų" redakcija ir leidykla perkelta į Schw. Gmündo stovyklą. Vyr. red. dr. J. Grinius, Nepr. Lietuvoj kurį laiką buvęs „Židinio" redaktorius. Redakcijoj dirba ir Paulius Jurkus. Administratorius Gražulis.

— Atstovu į LTB suvažiavimą išrinktas dipl. teis. Repšys, kandidatas — Mašalaitis.

— Į JAV emigravo J. Sodaitis, dail. T. Petraitis, dail. Žilinskas, dr. Žilinskienė, į Australiją — žurnalistas J. Kolakonis, dail. Gr. Firinauskienė, dail. Borjeras.

— Kun. dr. Andrius Baltinis paskirtas gimnazijos kapelionu.

— Mkt. Daniusevičiui išvykus į JAV, į jo vietą Kultūros Tarnybos Valdytojo įstaigoje paskirtas mkt. P. Balčiūnas.

— Skautų tuntininku, išvykus dail. Žilinskui į JAV, paskirtas skaut. P. Balčiūnas.

— Parapijos komiteto pirmininku išrinktas Kliorys, sekretoriumi mkt. P. Balčiūnas.

— Stovyklos katalikų parapija džiaugiasi, kad savo tarpe turi garsųjį pamokslininką kun. Alfą Sušinską. Į jo pamokslus gyventojai labai gausiai renkasi.

Gražina P-tė

SKAUTIŠKUOJU TAKU

Redaguoja vyr. sktn. A. Krausas

Lietuvių skautų veikla tremtyje

VI. SPAUDA

Jau laikinoji LSS Vadija Detmolde 1945 rugsėjo mėn. 29 d. įsteigia LSS Spaudos Skyrių ir nutaria leisti pirmiausia vadų ir vadovių laikraštį „Skautybę". Jis buvo iš pradžių spausdinamas rotatorium, vėliau perspausdintas spaustuvėje. Nuo 6 nr. spausdinamas iškart spaustuvėje. Viso atspausdinta 13 numerių.

LSS Brolijos Spaudos Skyrius išleido

a) knygas ir laikraščius:

1. Budėk! Skautų kalendorėlis 1945 mt.
2. Skautų Aidas. Skautų ir skaučių mėnesinis iliustruotas su spalvotais viršeliais lakraštis 1946—48 mt., viso 31 nr.
3. Skautybė. Jaun. Vadovų laikraštis 1945—48, išleista 13 numerių.
4. Skilties knygelė.
5. Roland Philipps. Skilčių sistema.
6. Mazgai. Iš Gilfcrafto knygelės „Knoting" Vertė sk. skltn. A. Tauras.
8. Skautų albumas „Į Taikos Rytoją". Trim kalbom.
9. John Lewis, Kaip vesti skiltį.
10. Mūsų Uniformos.
11. Sktn. E. Reikenis ir vyr. sktn. A. Krausas, Tau, Skiltininke! 220 pusl. gausiai iliustruota.

b) Paveikslai ir kita:

1. Tremtiniai. Dail. Z. Kolbos.
2. Regėjimas. Dail. A. Žmuidžinavičiaus.
3. Baden-Powell.
4. Šv. Kazimieras.
5. Pažaislio skaučių stovykla.
6. Panemunės skautų stovykla.
7. Lietuvos Kryžiai.
8. Skautiški pašto ženklai.
9. Skautės įstatai.
10. Skauto įstatai.
11. Skautų įsakymai.

c) Kitų lėšomis išleista:

1. Vydūnas, Kalėjimas-Laisvėjimas.
2. Vydūnas, Jagavad Gita.
3. Vydūnas, Tauresnio Žmoniškumo Užtekėjimas.
4. Balė Voveraitė, Žirgonė ir Gailė.
5. A. Krausas, Gyvulių Draugas I d.
6. A. Krausas, Gyvulių Draugas II d.

Be spaudos, Skyriaus vyr. sktn. St. Jakšto padėjimu ir LS Seserijos rūpesčiu išleista pagrindinė knyga skautėms „Skautybė Mergaitėms" Baden-Powellio, 348 pusl. Seserija dar išleido vadovių laikraščio „Vadovė" 2 nr. Vyr. sktn. St. Jakštas išleido Baden-Powellio „Skautų Vadovui". Pilka Pilkalnis skautiškų dainų rinkinėlį „Laužams Liepsnojant". Psktn. R. Norvydas redagavo sk. vyčių organą „Gairės", išėjo 5 numeriai. Pirmija leidžia pagal reikalą rotatorium savo biuletenį. Taip pat Vyriausias Skautininkas ir Vyriausioji Skautininkė leidžia Brolijai ir Seserijai po biuletenį. Vyriausias Skautininkas kurį laiką leido biuletenį anglų kalboje spaustuvėje su paveiklais informacijai ir propagandai. Pirmija išleido vyresniems vadovams rotatorinį laikraštį „Skautija" 1 num. Šiaip beveik kiekvienas tuntas ar vienetas leisdavo ir leidžia laikraštėlius rotatorium. Paskutiniuoju metu dėl pinigų reformos spausdinimas knygų ir laikraščių žymiai sumažėjęs, beveik sustabdytas.

VII. SKAUTŲ STATISTIKA IR LSS SUDĖTIS

Pagal 1947 mt. skautų surašymą buvo 5247 skautai ir skautė. Šis skaičius galėjo pakilti iki 6000. Šiuo metu Vokietijoje ir Austrijoj yra skaučių 2000 ir skautų 2230, viso 4230. Seserijos yra 16 tuntų su 42 vienetais, Brolijos yra 42 tuntai. Mat emigracija sumažino skautų skaičių. Vakarų Vokietija ir Austrija suskirstoma administraciniam tvarkymui į rajonus. Anglų zona suskirstoma į šiuos 4 rajonus: Elbės, Weserio, Emso, Westfalijos. Amerikiečių zona į 4: Maino, Bavarijos, Dunojaus ir Neckaro raj. Austrija sudaro atskirą 9 rajoną. Studentai skautai yra susibūrę į korporaciją „Vytis", kuri turi per įvairius universitetus Vakarų Vokietijoj 145 narius. Jie leidžia atskirą savo biuletenį „Vytis". Specialias skautų šakas sudaro jūros skautai, oro skautai, skautai vyčiai. Atskiros šakos turėjo savo atskirus suvažiavimus, stovyklas, varžybas.

VIII. BENDRA VEIKLA

Be stovyklavimo, skautai organizuoja įvairius minėjimus, laužus, literatūros vakarus. Stengiasi padėti sergantiems ir seneliams (malkų kirtimo talka, ligoninių lankymas, susirašinėjimas). Beveik visose stovyklose turi įrengę skautų aikštėles su kryžium, aukuru, vėliavos stiebu, kur sekmadieniais ir švenčių proga plevėsuoja mūsų trispalvė. Palaiko ryšius su kitų tautų skautais ir visomis jėgomis stengiasi prisidėti prie atgavimo savo tautai laisvės. Pats pagrindinis skautų darbas vyksta skiltyse, kur ugdomas jaunuolio charakteris. Įvairūs darbeliai iš medžio, skautiškos įrangos ir buklo papuošimas bei tvarkymas atitraukia jaunuolius nuo užkampių, nuo tvankių patalpų ir visokių negerovių. Ypač vasaros stovykla suteikia daug dvasinių ir fizinių jėgų praleidžiant gamtos karalijoje.

IX. ATEITIES SKAUTŲ VEIKLA

Per paskutinį suvažiavimą Scheinfelde įkurta Lietuvų Pasaulio S-ga. Kiekviename kontinente numatoma turėti po tautinį komitetą, susidedantį iš 3 rinktų ir 2 skirtų narių. Taryba panaikinama. Visų kontinentų komitetus apjungs išrinktoji vadovybė, susidedanti iš Pirmijos 5—6 narių ir Brolijos Vado bei Seserijos Vadės. Australijoj jau visai palankiai susitvarkyta ir ten mūsų skautai galės visai savarankiškai veikti. Kitur teks pagal reikalavimą priklausyti ir įsijungti į gyvenančio krašto skautų asocijas bei dėvėti to krašto uniformas. Nutarta stengtis kuo daugiau išlaikyti savo tautinį charakterį ir visur steigti tautinius vienetus, nepažeidžiant to krašto lojalumo. Šiuo metu LSS turi jau atstovus Amerikoje, Kanadoje, Brazilijoje, Prancūzijoj, Danijoj, Anglijoje ir Australijoje.

LSS svarbiausias uždavinys yra išlaikyti narių lietuviškumą, vidiniai išbūti lojaliu gyvenančio krašto skautų sąjungai. LSS veikimas nukreiptas Pasaulio LSS kryptimi palaikant tamprius ryšius su prieaugliu ir senų emigrantų įtraukimą į aktyvų darbą. LSS pasiruošusi apjungti mūsų skautiškąjį jaunimą, išvykstantį į visus penkius kontinentus ir budėti tautos laisvės sargyboje tarnaujant Dievui, Tėvynei ir Artimui.

A. Krausas

Žmogus technikos amžiuje

Rašo Karolis Milkovaitis

XX-tasis amžius visai pagrįstai vadinamas technikos amžiumi. Iš tikrųjų technika šiame amžiuje pasiekė savo triumfo viršūnės: mašina tapo išbaigta vispusiškai. Betgi tūlas atidžiau į reikalą pažvelgęs konstatuos, kad tai ne džiūgauti vertas reiškinys, nes kaip tik tuo pačiu, šiame amžiuje technikai pavyko įvaryti kuo didžiausią kylį tarp dviejų nedalomų substancijos analitų: gamtos ir žmogaus, o jauniausiasis technikos kūdikis — atominė bomba, grąso šiuodu net visai sunaikinti.

Ir akyvaizdoje šios pasibaisėtinai katastrofiškos padėties, vistik atsirado ir gausėja nuomonių, kurios, tarp kitko, įžvelgia gerėjimo užuomazgos pradus ir teigia, kad „žmogaus gadynė" vėl pradeda grįžti, atseit, žmogaus vertė vėl pradeda kilti.

Iš kur toks optimizmas ir kuo jis pagrįstas?

Atsakymą skaitytojas gaus po to, kai peržvelgsime šiandieninę žmogaus poziciją.

Taip, nežiūrint kaip galinga ir tobūla būtų mašina, vienok nieko nėra žemėje galingesnio ir tobūlesnio už žmogų, nes kaip žmogus nelygsta Dievui, taip ir žmogaus kūrinys negali lygti jo kūrėjui. Visos mašinos — galingos ir mažos, pagrinde yra automatai. Jos juda ir sukasi, kada žmogus to panori, jos atlieka tokį darbą, kokį konstruktoriaus protas joms paskyrė. Žmogus taupydamas savo jėgas ir ieškodamas sau užvaduotojo, privertė mašiną šimtus kartų greičiau dirbti ir tūkstančius kartų daugiau padirbti. Žmogus sukūrė automatą „robotą", kuris savo išvaizda bei veiksmais primena savo kūrėją — žmogų: jis eina, kalba, sveikinasi, rūko ir t.t., tačiau tikrenybėje tai yra vien negyva mašina, be sąmonės ir širdies, kuri atlieka tik ribotus, konstruktoriaus „įkvėptus" veiksmus.

Dar nė vienas karo ginklas, ir moderniškiausias, iki šiol pats vienas jokio mūšio nelaimėjo, o visuomet turėjo žmogus savo protą, širdį ir kūno jėgas įjungti kad nulemtų pasisekimą. Dar nė vienas automobilis be žmogaus jokio greitumo rekordo nepasiekė ir taipgi atominė bomba be žmogaus pastangų ir proto nebūtų pasaulio išvydusi.

Taigi, visas tas galingas mechanizmas be žmogaus yra negyvas ir neproduktingas metalo raizginys ir visas tas milžiniškas darbo mašumas bei laimėjimai visuose gyvenimo frontuose, kurie šiandien atsiekiami, be žmogaus yra neįmanomi.

Vadinasi, visiškoje žmogaus galioje yra savo kūrinio pagalba milžiniškus darbus ir, kita vertus, sunaikinimus atlikti ir taipgi to paties žmogaus galioje yra „atsipalaidavusį velnią vėl pririšti".

Bet — ir tatai tragingiausia — tasai didis ir galingas žmogus dažniausiai tampa nugalėtas kupino ambicijų savo paties išvidinio žmogaus. Atrodo, kad juo giliau žmogaus protui pavyksta įsiskverbti į mokslo slaptybes, tuo nesuprantamesnė darosi jam paprastoji mirtingųjų egzistencijos formulė. Šit yra tas nelemtas kliuvinys, kuris neleidžia žmogui žmoguje žmogaus surasti.

„Žmogaus vertė yra neįkainuojama", pripažįsta daugelis humanistų.

Taip, tatai šventi žodžiai.

Tačiau praskleiskime skraistę dar daugiau ir pamatysime, kad technika tapo „aukso obuoliu" tarp dviejų besiginčijančių šalių ir technika veikiausiai yra viena priežasčių, dėl ko šiandien dar susilaikoma nuo ginkluoto konflikto, o vietoj to, stumiamas **ž m o g u s** į politinių grumtynių areną. Gi ten, kur žmogus partinių ir politinių saitų saistomas, jis nėra laisvas, nė ypatingo ko vertas. Jis tevertinamas kaip matematinis darbo pajėgos vienetas, o raumenų jėgoms išsieikvojus, jam pritaikomas nerašytas paragrafas: kas nedirba, tas ir nevalgo.

Man regis tad, kad garsas, jog žmogaus gadynė grįžta, ne iš tos pusės ateina, iš kurios milijonai laukia, nes šiandien šį pirmaeilį visatos kūrinį — žmogų, pasaulis viešumai, kraštutiniai vertinant, patiekia dvejopą: vienur jam sunaikinama sąžinė ir jis pavirsta gyvu automatu, kitur jis išauklėjamas širdimi, kad širdies galėtų duoti. Šiam vaizdui susidaryti iliustracijų toli ieškoti nereikia, o tame pačiame mūsų žemyne ir tuo pačiu laiku pakanka tik atsigrįžti į dvi priešingas pasaulio šalis — į rytus ir vakarus.

Visos intelektualinės tautos savo kulto ir politinių interesų atstovui paruošti žaliavas ima iš savo dirvoje išauginto atžalyno. Šiam atžalynui pirmieji pažangiosios pasaulėžvalgos ir tautinio humanizmo skiepai įskiepijami jau mokykloje, kurie vėliau, augant jaunuolio protiniam pajėgumui, per aukštesnes mokyklas, tautinio auklėjimo įstaigas ir kitas institucijas bei organizacijas, rūpestingai ugdomi ir puoselėjami, kol žmogus pasiekęs atatinkamo amžiaus ribą, per kariuomenės tarnybą subrandinamas ir už grūdinamas valstybės tautiniams ir politiniams interesams taikos ir karo metu atstovauti. Vadinasi, kultūringasis pasaulis savo žmoguje dvasios ir darbo kūrėją, patriotą ir tėvynės gynėją paruošti sunaudoja bemaž trečdalį žmogaus gyvenimo.

Kadangi pastarosios sistemos valkai ir mes esame, tai nėra reikalo ties ja plačiau apsistoti, o tik iš antrosios kraštutinės sistemos neigiamybių darykime reikalingas išvadas.

Antroji sistema, šiuo metu stipriausiai atstovaujama Europos rytuose, skubiai siekdama savo užsibrėžtos pasaulinės proletarijato revoliucijos, turėjo surasti trumpiausią kelią savo kadaise geraširdiškoms ir giliai krikščioniškoms masėms perauklėti. Ji tad, pateisindama visas priemones, visomis išgalėmis ėmėsi šio darbo, pirmoje eilėje išnaikindama dar užsilikusias „buržuazines liekanas", atseit, atkaklųjį apsišvietėlį, o likusiems sunaikindama kultūrinį akiratį, atimdama tikėjimą Dievu ir žmogumi ir sunaikindama iniciatyvą dvasinėje bei fizinėje pasaulėžvalgoje. Jei daug kas nežino ir neatsimena porevoliucinio komunistų teroro Rusijoje, tai dar gyvi yra Pabaltijo, Lenkijos ir Balkanų pavyzdžiai.

Taip jau yra gyvenime, kad sugadinti yra lengviau, nei ką gero sukurti ir taip pat esti gamtoje, kad pikta sėkla veikiai veisiasi ir nesėjama. Į piktžolėmis apleistą dirvą pasėtas geras grūdas neprigyja arba prigijęs greit piktžolių nustelbiamas ir sunaikinamas. Matyti, šiuo paprastu gamtos dėsniu vadovavosi ir didieji anos sistemos funkcionieriai.

Jiems pavyko per trumpą laiką savo žmogaus asmenyje sukurti žemo intelekto, aklai fanatišką komunistinio proletarijato teorijos ir žemo sadizmo reprezentantą, bet nepavyko išauklėti kūrybingo darbininko (plačiąja prasme). O tatai sveikos pasaulėžvalgos išvadoje reiškia, kad komunistinės sistemos tvirtovė pastatyta ant pūvančių pagrindų, kuriuos dvasinis bei fizinis piktgrybis tolei ės ir naikins, kol pamatai neišlaikys ir tvirtovė subyrės.

Šios sistemos širdis — Sovietų Sąjunga yra tas mūsų planetos kolosas, kuriame, kaip niekur kitur, oficialiai trimituojama apie visas žmogaus laisves, apie kraštą demokratiškiausią iš demokratiškiausių. Iš tiesų, socializmo teoretikui kitame krašte tai išgirdus, atrodo, jog tame krašte ar bent tokioje sistemoje ir išsvajoto gulbių pieno klanai teka.

Bet: „Ar ateistinis socializmas ir humanizmas, paneigęs krikščionybę, pajėgė patenkinti socialinės teisybės ir žmogiškosios laisvės ilgesį? Tai yra klausimas, išaugęs ne iš teorinės smalsos, o iš kruvinų gyvenimo žaizdų.

Pirmoji šių žaizdų yra **s o c i a l i n ė n e t e i s y b ė , d u o n o s ž a i z d a.** Tiesa, Georges Bernanos žodžiais... Kristus atėjo į pasaulį sielų išganyti, o ne neturto pašalinti, lyg jis būtų žmonijos priešas Nr. 1 (Temps present, 1946. 3. 29). Tačiau pirmasai ir vienintėlis krikščionybės įstatymas yra meilės įstatymas, neleidžiąs žmogui išnaudoti žmogų, pakęsti ar dargi vykdyti socialinę neteisybę.

Lygiai gilų skausmą kelia „**l a i s v ė s ž a i z d a**, žmogaus nelyginamosios vertės niekinimas visokiu prievartavimu, pradedant propagandine instrukcija ir baigiant koncentraciniu perauklėjimu. Susidaro užburtas ratas: juo labiau jame išbunda savo vertės sąmonė, bet antra vertus, pergyventa prievarta nejučiomis ugdo kerštą ir tuo pačiu naują prievartą. Todėl ne koncentracijos stovyklos naikinamos, o tekeičiami jų gyventojai. Nebūtų tiek daug kalbama apie žmoniškumą, jei jisai būtų tikrovės, o ne tik ilgesio dalykas. Garbinama tolerancija ir degama fanatizmu. Ieškomas žmogus, bet randami tik partijos draugai ir politiniai priešai.

Tai ir yra ateistinio humanizmo tragika — siekti laisvės ir tačiau sėti prievartą. „Kol laisvės siekimas nėra susiejamas su krikščioniškuoju meilės įstatymu, vadinasi, kol tesiekiama sau laisvės, tol laisvės sau siekimas ištiesų tėra prievartos kitiems skelbimas. Tikroji laisvė visiems, tačiau ji galima tiktai meilės pagrindu." (Naujasis Gyvenimas 14 (16) Nr., 1946. VIII. 31 d.). Šit yra krikščioniškojo mokslo pažiūra.

Gi pasižiūrėjus į sovietinį skruzdėlyną iš arti, šios išvados pasitvirtina, nes randa stiprų pagrindą realybėje. Susidarai prislėgiantį vaizdą, jog sovietų žmogūs — darbininkas, intelektualas ar karys, yra išprievartauti darbo ir kovos vergai, gyvi automatai. Gyvi, tačiau be tarpusavės meilės, be darbo ir kovos entuziazmo, be kūrybos ir iniciatyvos. Jie dirba ne vidujinio jausmo raginami, bet iš prievartos, iš nepasitikėjimo ir baimės prieš bevardį nežinomąjį, kurs juos darbovietėje žingsnis po žingsnio seka, į namus palydi ir galiausiai GPU spastuosna įpina. Trumpai tariant: visa Sovietų S-ga lygsta milžiniškam priverčiamųjų darbų kalėjimui. Kaip kiekvienas gyvis, taip ir žmogus, jau iš prigimties turi eilę instinktyvių polinkių, tarp kurių ir polinkį apsiginti nuo pavojų ir priešų atkaklia kova. Žemesnio išsirituliojimo gyviuose šis polinkis yra pernelyg individualaus pobūdžio. Žmoguje tačiau, kaip visų gyvių tobuliausiame, šis polinkis turi gilesnę prasmę ir neapsiriboja vien asmeniniu saugumo rupesčiu. Per draugystę, giminystę, organizaciją, tautybę, žmogus su žmogumi sueina į bndruomenę, iš kurios išauga **p a r e i g a** vienas antram sunkioje valandoje padėti. Bet pareigos darbas turi prievartos prieskonį ir todėl daugumoje nėra nuoširdus, o greičiau šalto mandagumo padarinys. Šiai spragai užpildyti Dievas sukūrė žemėje savo bažnyčią su krikščioniškuoju mokslu, kuri savo pasekėjus subūrė į krikščioniškąją bendruomenę, sutvirtintą krikščioniškosios artimo meilės ryšiais. Šios meilės, kuri yra vedamoji žvaigždė kiekvienam sielą turinčiam individui, šis antireligijos kūrinys — marksistinis požmogis betgi nepažįsta. Vietoj to, jis jaučia laukinį pasitenkinimą, kada gauna progos naikinti ir griauti viską, kas kultūringa ir gera. Jis nemėgsta teisybės ir šviesos ir siekia sulikviduoti kiekvieną individą, kuris turi kultūringo žmogaus pavidalą ir permato jo juodus darbus.

Kai 1940 metais sovietai okupavo Lietuvą, — jie pirmiausia ėmėsi intensyviai griauti mūsų valstybinį aparatą ir per eilę metų sukurtą ūkį. Laukinė griovimo ir persekiojimo banga nesulaikomai įsiveržė į pramonę, švietimą, draugiją, šeimą, į sielą. Per trumpiausią laiką mums — krašto šeimininkams — pradėjo stigti rūbų ir apavo, laisvo žodžio, šeimyninės laimės, sielos ramybės ir pagaliau — duonos ir laisvės. Tūkstančiai nukankintų ir dešimtys tūkstančių prievarta Sibirian ištremtų — yra vos vienerių metų tamsaus ir besielio žmogaus darbų balansas 2,5 milijono gyventojų taikioje tautelėje.

Štai škicai dviejų kraštutiniai skirtingų žmonių, kurie žmogaus vertę ir žmogaus laisvę taip pat skirtingai supranta, kaip lygiai skirtingos yra jų pasaulėžvalgos.

Teorijoje žmogaus vertė iš tikrųjų yra balto balandžio posmais apdainuota. JT Žmogaus Teisių Chartoje žmogui suteiktos visos laisvės ir tuo būdu jo vertė teoretiškai pripažinta.

Tačiau ši charta turi charakterį privalomo įstatymo, parašyto demokratijų komunistiniai diktatūrai. Tiksliau — tai yra kūrinys tų, kuriems jis visai nereikalingas ir kurių kraštuose jis praktikoje visai nepritakomas, nes ten žmogus savo vertės niekada nebuvo nustojęs. Tuo tarpu to žmogaus, kurio vertę jį tikrumoje turėtų pakelti, šis „baltasis balandėlis" dar niekada nepasiekė, kadangi atmušė sparnelius į „geležinę užuolaidą".

Taigi, tasai garsas apie „žmogaus gadynės" grįžimą ateina ne iš ten, kur milijonų viltys ir ilgesys plaukia ir todėl jis realybėje tėra tik „šauksmas tyruose".

Franko nori karinės sutarties su JAV

NYHT bendradarbio pranešimu, generalissimas Francisko Franco pasiūlęs atskirą karinę sąjungą sudaryti su J.A.Valstybėmis, kad tuo būdu V. Europoje ir Viduržemio srityje padidėtų saugumas. Ispanijos valstybės šefas specialiame pasikalbėjime su INS pareiškęs, jog tokia sąjunga šalia Atlanto pakto būtų labiau stabili ir didesnės vertės, negu pats Atlanto paktas, kuris susijęs su daugybe atsitiktinumų.

Atlanto paktas savo ruožtu, sako jis, būtų žymiai pagerintas šiuo nauju susitarimu. Ispanijos vadas mano, kad Ispanija politiškai yra labai stabili, nes ji neturinti penktosios komunistų kolonos ir kad nėsą jokio pavojaus, jog dabartinis režimas sugriutų. Franco nurodė, jog Ispanijos tauta trokšta gerų santykių su Amerika ir siekia ekonominių susitarimų su jąja.

Vytautas-Jonas Narbutas

Statulėlių istorija

Visa šita istorija prasidėjo penkioliktaisiais mano gyvenimo metais. Tiesa, kaip aš vėliau supratau (ar bent tariausi supratęs), šios istorijos pradžią reikėtų laikyti mano gimimo dieną, nes jau tada mano sieloje buvo įsprausta nuodėmėkaltininkė ir priežastis visos tos istorijos. Bet visas mano ankstyvesnis gyvenimas tebuvo daugiau įvadu į taip nesuprantamus įvykius.

Ta diena, kuria aš norėčiau pradėti šią klaikią istoriją, buvo kovo mėnesio ketvirtoji ir, kaip aš jau minėjau, penkioliktaisiais mano gyvenimo metais. Kaip didžiausia šventė laukiama toji diena mano gimtojo miesto gyventojų, ir jau nuo pat pirmųjų naujųjų metų dienų vien tik apie ją ir kalbama, nes niekada tiek daug žmonių nesuvažiuoja į manąjį miestą, kaip tuo metu į garsią visame mūsų krašte, taip vadinamą, Kaziuko mūgę.

Jau savaime suprantama, kad tos dienos popietę aš išskubėjau į mūgę, bet josios vaizdo aš nenorėčiau aprašyti, nes ir kas iš mūsų nėra buvęs mūgėje? Tiesa, aš nė nemokėčiau tai atvaizduoti, nes nejau **t a p a t i** mūgė vienoda vaikui ir suaugusiam? Ir todėl aš jokiu būdu negalėčiau sugrįžti į savo vaikystę ir penkiolikmečio berniuko lūpomis nupasakoti tą taip pakilusią nuotaiką ir neaprašomą džiaugsmą, kurį aš tada pergyvendavau mūgėje. Ne, apie vaikus tik vaikai patys geriausiai moka pasakoti.

Tą mano paminėtąją kovo mėnesio ketvirtąją dieną aš taip ilgai užsižiopsojau mūgėje, kad tik vėlai vakare pilnomis kišenėmis įvairiausių niekų (žinoma, tada aš visiškai kitaip galvojau) skverbiausi pamažu per žmonių kamšatį namų link, kol galiausia aš atsidūriau viename turgaus aikštės pakrašty, kur už ilgos stalelių virtinės sėdėjo įvairūs sagų, siūlų ir kitokių moterims bei namų ruošai reikalingų mažmožių pardavėjai.

Abejingomis akimis žvelgdamas į ant stalelių išstatytas prekes, aš greitai pasiekiau paskutinį pardavėją. Kaip stovinčios ant stalelio prekės, taip ir pats pardavėjas aiškiai skyrėsi iš visos tos prekiautojų eilės, ir netoli stalelio švietęs gatvės žibintas (jau buvo visai sutemę) leido man gerai įsižiūrėti į pardavėją. Jis sėdėjo alkūnėmis atsirėmęs į stalą ir buvo taip smarkiai pasilenkęs, kad jo skrybėlės kraštai, — mano didžiausiam nustebimui vyriškio skrybėlė ir juodos spalvos apsiaustas buvo puikios medžiagos ir visiškai naujutėlaičiai, — dengė jo veidą ligi pat lūpų, iš kurių kyšojo virpanti cigaretė, o grakščiais, taip vadinamais, aristokratiškais pirštais jisai nervingai barškino į stalą.

Iš tiesų, toje susikūprinusioje būtybėje matėsi kažkas aristokratiško. (Net cigaretės dūmai kvepėjo puikiu aromatu!). Bet jei jau pats vyriškis sudomino mane, tai jo prekės tiesiog nusistebėjimą kėlė: ant stalelio stovėjo vienuolika statulėlių. Ir jos visos buvo kaip viena: nedidelės iš medžio išpiaustytos figūrėlės, trumpomis ir kreivomis kojomis, veik bekaklės, atsikišusiais žandikauliais, storomis lūpomis ir keturkampiais veidais, o akys visų buvo lenktos ir siauros. Trumpai tariant, jos buvo neapsakomai biaurios ir turėjo tą taip specifinį senų baldų kvapą, kas leido spėti jas jau labai seniai padarytas esant.

Aš neturėjau nė mažiausio noro įsigyti statulėlę, bet aš paklausiau kainos. Iš įpratimo.

Keistasis statulėlių pardavėjas dabar nustojo barškinęs pirštais į stalą ir mėšlungiškai įsikibo nagais į stalo briauną. Atrodė, mano klausimas vyriškį nustebino. Tiesiog suglumino; nes kai jis po geros valandėlės pakėlė galvą aukštyn ir vos girdimu balsu ištarė kainą, jo veidas buvo išbalęs, o akys pilnos baimės ir gėdos.

Kaina buvo juokingai maža, kad man net nepatogu buvo nueiti tuščiomis, ir aš nusipirkau vieną statulėlę, o, eidamas namo, josios apačioje pastebėjau išdegintą raidę „P".

Keistąją statulėlę ir josios pardavėją aš greitai pamiršau. Pastačiau ją ant knygų spintos, kur ji ir išgulėjo ištisus metus. Ir tik kitų metų Kaziuko mugė man vėl priminė tą atsikišušiais žandikauliais statulėlę ir josios pardavėją, nes tais metais aš ir vėl užtikau jį lygiai toje pačioje vietoje, kaip ir pernai, tebesėdintį turgaus aikštėje už šlykščiomis statulėlėmis apkrauto stalelio. Tik jų tebebūta dešimt.

Aš negaliu nuslėpti, vos tik pamatęs keistąjį pardavėją, aš kažko labai išsigandau. Ir gal todėl, nė pats nežinodamas, ką darąs, aš nusipirkau vieną statulėlę, kurios apačioje, kaip aš vėliau pastebėjau buvo išdeginta raidė „R".

Aš pastačiau ją savo kambaryje ant knygų spintos šalia draugės, o naktį atsigulęs stengiausi suprasti, ką galėjo reikšti tos šlykščiosios statulėlės ir jose išdegintos raidės; bet mano vaikiška širdis tada dar nemokėjo ilgai apie vieną dalyką mąstyti, ir aš greitai užmigau, o, praėjus keletai dienų, ir visiškai pamiršau statulėles..

Sekančiais metais aš ir vėl įsigijau vieną iš likusiųjų pas keistąjį pardavėją devynių statulėlių, ir josios apačioje buvo išdeginta raidė „O". O kai aš pastačiau ją ant knygų spintos, man dingtelėjo galvon mintis — **t i k a š v i e n a s** iš to tūkstantinio miesto perku šlykščiąsias statulėles. Ir toji mintis buvo tokia keista ir netikėta, kad mane net baimė ir nerimas suėmė.

Ir aš nutariau statulėlių daugiau nebepirkti.

Bet kiekvienais metais aš vieną po kitos statulėles: nesuprantama vidinė jėga nuvesdavo mane visada prie keistojo pardavėjo stalelio. Ir galiausia man iš tiesu tapo aišku, kad tik aš vienas iš taip didžiai apgyvento mano gimtojo miesto pirkau tas šlykščiąsiais statulėles, nes po aštuonerių metų trys statulėlės beliko pas pardavėją, o likusios iš vienuolikos buvo pas mane; gi iš išdegintų figurėlių papėdėse raidžių pamečiui susidėjo keistas žodis — „PROPECCA". Buvo tai atsitiktinai susidėjusių raidžių kombinacija, savininko pavardė, koks nors magiškas žodis ar posakis? Šimtai įvairiusių klausimų apnikdavo mane, bet atsakymo į juos aš niekur nerasdavau. Tada aš kartais galvodavau, aš turiu iš karto visas statulėles nupirkti ir tuo būdu išaiškinti jose išdegintų raidžių sudedamąjį žodį (jeigu iš viso tokis buvo). Bet man niekada tokia mintis nedingteldavo galvon, kai aš pirkau kurią nors statulėlę, kas mane tik dar labiau neramino.

Aš jau buvau baigęs gimnaziją ir studijavau užsienyje mediciną, bet kovo mėnesio ketvirtajai dienai aš visada sugrįždavau namo, nors dažniausia nė mažiausio reikalo nebū-

Vatikano kova prieš komunizmą

„Tikėjimas didžiausias priešas". Ir tuo metu, kai Kremlius pataikavo jo įtakoj atsidūrusiems kraštams, tikėjimą laikė didžiausiu priešu. Politinio biuro pataikavimas pavergtoms katalikiškoms tautoms tebuvo laikinis reiškinys. Dar didesnė apgaulė — tariami geri santykiai su Vatikanu.

Visa tai išryškėjo 1948 m. sausio mėn., kai komjaunimo organas „Komsomolskaja Pravda" rašė: „Komunizmo pažanga reikalauja tikėjimo likutį negailestingai išrauti." Tie žodžiai, kurie anuomet nedaugelio tebuvo pastebėti, netrukus tapo programa. Pavergtuose kraštuose išleidžiama milijonai egzempliorių knygų, kuriose rašoma: „Dievui negali būti suteikta vietos pasaulyje." Radijas, spauda vis aštriau pradėjo pulti dvasiškiją. Kova pradėta. Ji be pasigailėjimo tęsiama iki šios dienos. Svarbiausiu taikiniu yra katalikų Bažnyčia. Tas taikinys seniai kėlė nerimo bolševikams. Jos priedangoje slėpėsi tie, kurie siekė bent dalelytę laisvės išsaugoti. Daugelis nepabūgo kovoti. Sovietuose tai reiškė tą patį, kaip pasmerkti save mirti. Ortodoksiškoji Bažnyčia daugumoje tarnavo bolš. partijai. Protestantai negausūs už geležinės užtvaros. Todėl didžiausią persekiojimą turi pakelti katalikų Bažnyčia, kuriai priklauso 46 mil. už geležinės užtvaros.

Bulgarija. Belgrade sėdi Jurgis Dimitrov, kuris drąsuolį vaidino Reichstago padegimo byloje Berlyne, nes Maskva buvo susitarusi su Himmleriu, kad teisme bus išteisintas ir paleistas. Kurį metą jis liko Maskvoje, iki buvo įsodintas Belgrade karaliaus Boriso sostan. Jis greitai sunaikino demokratines partijas. Kremliaus nurodymu jis užsoko už akių Titui dėl Balkanų sąjungos sudarymo. Tas šuolis Tito vertė nukrypti nuo Kremliaus. Dabar Maskvos ištikimasis tarnas Dimitrovas vadovauja Balkanuose tikybiniam persekiojimui. Dar 15 protestantų dvasiškių bylai einant paskelbta knygelė, kurioje visi pakaltinti. Ir štai jie jau iš anksto pasmerkiami.

Katalikų Bažnyčia nebuvo liečiama. Kolarov, bulgarų užsienio reikalų ministeris 1949. II. 16 paskelbė Sobranje, kad jokie dvasiškiai, kurie palaiko santykius su savo vyresnybe užsienyje, negalės toliau eiti pareigų. Apaštališkam nuncijui pastebėjo, kad jo buvimas Bulgarijoje yra nepageidaujamas.

Čekoslovakija. Čekoslovakijos švietimo ministeris kalboje pareiškė: „Mūsų krašte dauguma yra katalikų ir komunistų. Katalikų Bažnyčia turi pasirinkti: eiti su tauta ar išnykti." Tuo metu Čekų tautinis frontas paskelbė keturių nuostatų programą. Pirmutinis skamba: kovoti su Vatikano įtaka, nes ji yra glaudžiame saite su kapitalizmu ir reakcija. Spauda pradėjo pulti Prahos arkivyskupą msg. Beran. Jam ypač priekaištauja esant demokratijos priešu. Keistu supuolimu prieš jį naudoja tuos pat argumentus, kurie žinomi Mindszenty puolime prieš jo bylą. Maskva tai bylai ruošėsi atsidėjus. Užtenka paminėti, kad prieš ją į Budapestą buvo nusiųstas gyd. Kaftanov, kurio uždavinys instruktuoti dėl vaistų, kuriuos turėjo duoti kardinolui.

Nuo gruodžio mėn. Čekoslovakijoje suimta apie 10.000. Jų tarpe nemažai tikinčių katalikų. Iki šio meto nuteista 7 091.

Lenkija. Lenkijoje yra 90% katalikai. Lenkų komunistų partijos gener. sekretorius Zavadzki ir ministeris pirmininkas Cyrankiewicz ne kartą puolė katalikų dvasiškiją nenorint bendradarbiauti su vyriausybe. Tačiau Bažnyčia ir toliau tvirtai pasistačiusi kietai laikytis ir su komunistais ne bendradarbiauti. Persekiojimai jau prasidėjo. Iki šio meto suimta apie 300 kunigų ir daugelis jau sėdi kaltinamųjų suole. Kad juos nuteisus, policija didžiausiomis kančiomis verčia prisipažinti mergaitės, kad jos buvusios nuskriaustos visuomenei gerai žinomų ir gerbiamų kunigų.

Rumunija. Ten jau seniai pradėtas tikybinis persekiojimas. Matyti, kad šiais metais nusistatė ją baigti. Ministeris pirmininkas Dey ir užsienio reikalų ministeris Ona Pauker sutartinai puola tikinčiuosius, Konkordatas vienšališkai Rumunijos nutrauktas 1948. VII. 17. Rugpiūčio 3 d. uždarytos konfesinės mokyklos, o jų turtas suvalstybintas. Dvasiškiams uždrausta palaikyti bet kuriuos santykius su Vatikanu. Šešiose srityse diocezijos yra panaikintos. Rumunijoje leista pasilikti tik 3 vyskupams. Dvasiškiai persekiojami be pasigailėjimo. Į kunigų seminarijas įstoti dabar visai negalima.

Rumunams nuo Romos atbaidyti griebtasi žiauriausių priemonių. Tremimai, kalėjimai ir mirtis lydėjo ryžtingųjų pėdsakus. Keli šimtai graikų katalikų dvasiškių liko nubaidyti nuo tikro kelio. Nemato vienuolyne ir Aludo kalėjime sėdi 342 kunigai. Tomis priemonėmis tikslo neatsiekė, nes prireikė 1948. X. 1 išleisti įstatymą, kuriuo uždrausta priklausyti unitų Bažnyčiai.

Vengrija. Kard. Mindszenty ir 20 prelatų kalinimas sukėlė visą pasaulį ant kojų. Garbingas kardinolas kalėjime dalimi liko palaužtas. Įvairiais nuodingais chemikalais galima užgniaužti sąmonės veikimą. Mažiausia abejotina, kad tos priemonės buvo panaudotos kardinolui nusilpninti ir reikalingam parašui išgauti. Vengrijoje ir toliau eina teroras prieš tikinčiuosius katalikus ir protestantus. Protestantų komunistuojantis vyskupas Thurozy atleido iš pareigų žinomą vysk. Lajos Ordass. Bet tas persekiojimas nesumažina tikinčiųjų bažnyčiose, kurios yra perpildytos.

Vatikano kovingumas. Neseniai Vatikano vienas dignitorius pareiškė: „Popiežijos istorijoje nei vienas papa nužtiko tokio aršaus priešo, kaip Pius XII. Nei vienas jo pirmtakūnas neturėjo tokių sunkių sąlygų, kaip nūdien." Aišku, kad Vatikanas susiduria su tarptautiniu sąjūdžiu — bolševizmu, kuris nori pats stoti tikybos vieton. Vatikano ankstesnės nuolaidos dabar negali duoti teigiamu vaisių. Todėl susidūrimas vyksta. Kremlius visomis priemonėmis nori išgriauti tikėjimo pamatus. Tai atlikus lengva bus sunaikinti vakarietišką kultūrą, kuri amžiais kurta krikščionybės pavėsyje. Pius XII dabar siekia gelbėti ne katalikybę, bet krikščionybę. Tos kovos bare Vatikanas stojo nesvyruodamas. Jis ją veda tvirtai. Bet ar šiandiena nežinomas pasaulio nuolatinis svyravimas paklusti taikos tariamam piršimui, kai karas lipa ant kulnų? Kas tuo atveju lauktų Vatikaną?

Vasario 20 d. Pius XII Šv. Petro Bazilikos aikštėje tarė: „Ar galima tylėti užsidarius tarp keturių sienų, kai teisė ir teisingumas yra mindomi? Ar tuo būdu tegali pasireikšti Bažnyčia? Ar garbinga jai nusilenkti dienos išskaičiavimais?" Ir į šiuos klausimus vienbalsiai 250.000 atsako: ne.

Kai prancūzai katalikai progresistai (pažangininkai) pradeda piršti, kad reikia kovoti prieš gobšumą, o komunizmą ir katalikybę suderinti, netrukus kard. Suhard buvo pasmerktas. Katalikybė ir komunizmas nūdien negali būti sugretinamas, kaip vanduo ir ugnis, laisvė ar vergija. Ir tas pasaulis, kuris nori būti laisvu, teturi vieną kelią: drauge su krikščionybe.

G. Rymantas

Reikalauja revizuoti kard. Mindszenty bylą

JAV delegatas prie J.Tautų pasiūlė visumos suvažiavimui ištirti kardinolo Mindszenty ir Bulgarijoj nuteistųjų protestantų pastorių bylas. Prieš tai Australijos ir Bolivijos atstovai atskirai buvo įnešę savo pasiūlymus tuo pačiu klausimu.

Lenkijos atstovas pasisakė prieš šiuos pasiūlymus iškeldamas faktą, jog J.Tautos neturinčios teisės kištis į bylas, kurios esančios tų kraštų vidaus reikalas.

D. Britanijos atstovas Sir A. Cadogan atsakė, kad taikos sutartys įpareigojančios tiek Vengriją, tiek Bulgariją laikytis žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių. (AP/m)

Italijos komunistai prieš Atlanto paktą

UP iš Romos praneša, kad Italijos komunistų partija įspėjusi vyriausybę, jog ji kovosianti prieš bet kurias priemones, kurios bus nukreiptos prieš kairiųjų demonstracijas, vykstančias Atlanto pakto nenaudai. Komunistai tvirtina, jog jie tęsia prieš paktą kampaniją, pasiremdami įstatymu, garantuojančiu laisvą žodį ir laisvą spaudą. Ir kiekvienas mėginimas pažeisti tokius įstatymus bus mėginimas sugrįžti prie fašizmo (išeitų, kad Sovietų Sąjungoj ir kituose satelitiniuose kraštuose seniai jau įvestas fašizmas, nes ten nėra nei spaudos, nei žodžio, nei religijos, nei kitokių laisvių, red.).

Darbo žmonės, sako komunistai, kurie neseniai yra patyrę vyriausybių karo ruošą prieš bolševizmą, nuo kurio, anot jų, reikia apsaugoti pasaulį, turį teisę laisvai pareikšti savo valią dėl taikos, kad vėl nenuvestų tautos į nelaimę.

Po tokių komunistų pareiškimų policija emėsi apsauginių priemonių. Torine policija vienoj įmonėj padarė kratą ir rado 7 kulkosvaidžius, 12 šautuvų, 15 rank. granatų, 42 dėžes šovinių ir kitokių karinių reikmenų. Rastieji daiktai esą tvarkoje ir veikia gerai. (NYHT)

Bolševikai demonstruoja prieš JAV

„MIRTIES ANGLOSAKSAMS KARO KURSTYTOJAMS!"

Daugelyje Sovietų Sąjungos miestų, kurie remiant karines carų pajėgas buvo 1918 m. anglų, amerikiečių ar prancūzų okupuoti, bet raudonajai armijai spaudžiant turėjo būti vėl užleisti, kaip skelbia Maskvos radijas, „Rusijos išvadavimo iš anglo-amerikiečių interventų jungo" metinių proga įvyko demonstracijų prieš D. Britaniją ir Jungt. Valstybes.

Archangelske gatvėmis žygiavo vietinių vyriausybės ir partijos pareigūnų vedama žmonių minia ir tempė raud. vėliavas, plakatus ir transparentus. Plakatuose matėsi įrašai: „Nė vienas anglosaksų kareivis, kuris dar kartą išlips į mūsų žemę, gyvas nebepasitrauks!", „Mirtis anglosaksams karo kurstytojams!" ir t.t.

Panašios demonstracijos įvyko ir Murmanske. Apie jas rašydamas Archangelsko laikraštis „Pravda Severa" pažymi, kad „įniršusios liaudies masės uoste nudrėskė amerikiečių laivynui pagerbti kabojusią paminklinę lentą." Toji lenta buvo iškilmingai pakabinta 1945 metais, pagerbiant karo metu žuvusias amerikiečių lydimųjų laivų įgulas, kurių žuvimas buvo neišvengiamas vokiečių puolamais vandenimis teikiant Rusijai karinę medžiagą.

Leningrado radijas pridūrė, kad Murmanską ir Archangelską užėmę anglo-amerikiečiai „įvykdę begales žiaurumų, kurie prašoka ir vokiečių nežmoniškumus". (Dėkingumą terodo bolševikas tik tuomet, kai gyvybinė bėda jį prispaudžia. Pavojus praėjo — su juo jau nebesusikalbėsi. Užtat ir demonstruoja. — Red.)

Tos pat rūšies demonstracijos buvo suruoštos ir pietinės Rusijos miestuose — Odesoje ir Baku, kurie 1918—21 m. taip pat buvo sąjunginninkų kariuomenių okupuoti. Šie „mitingai", kurie prieš pastarąjį karą Sovietuose būdavo kasmet, bet labai kukliai ruošiami, karo metu buvo visiškai uždrausti, šiemet įvyko pirmąjį kartą po karo.

Visi Sovietų Sąjungos laikraščiai, vadovaujant „Pravdai" ir „Izvestijai", atspausdino didžiulius straipsnius, skirtus „iš anglų ir amerikiečių išvadavimo metinėms" prisiminti. „Pravda" savo straipsnyje vokiečius, anglus, amerikiečius ir prancūzus pavadino „istoriniais Sovietų Sąjungos" priešais.

Eisenhoweris optimistas

Gen. D. Eisenhoweris pareiškė, kad amerikiečiai turį suprasti savo dabartinį jėgos padėtį, kada vyksta pasaulio problemų sprendimas. Jis išreiškė optimistinę pažiūrą į pasaulio dalykus, pilnai pritarė Š. Atlanto paktui ir visai pasitiki, kad JAV niekad nepasiduos komunistų propagandai. Generolas vėl atvyko po mažo susirgimo kalbėtis su trijų ginklų rūšių vadovybėmis dėl jų visų suglaudinimo po vienu skėčių. „Mūsų kraštas tampa vis stipresnis ir stipresnis ir tai mes turime šį faktą pripažinti tvarkydami pasaulio reikalus", pasakė generolas. (HT)

Europos parlamente vietos tremtiniams

Europiečių sąjūdis daro žygių, kad septyniolikos kraštų Europos parlamentan būtų priimta V. Vokietija ir tremtiniai iš komunistų vadovaujančių kraštų. Šio sąjūdžio garbės pirmininkai paprašė 10-ties tautų konferenciją rezervuoti tam tikrą skaičių tuščių vietų parlamente, kaip simbolinį žestą tiems kraštams, kurie „negali patys išreikšti demokratiškai".

Sąjūdis mano, kad Europos parlamentas apimsiąs visas kontinento valstybes, tačiau jis ribojasi tik antikomunistiniais kraštais. Šiuo metu norima pritraukti dar Graikiją, Islandiją, Austriją, Turkiją, Portugaliją, Šveicariją ir V. Vokietiją. Jis siūlo įtraukti į parlamentą ekonominius, dvasinius ir politinius vadovus ir dar nedidelį skaičių įžymių asmenybių, kurios atstovautų europiečių charakterį, įskaitant tuos asmenis, kurių kraštai dabar dar negali jame dalyvauti.

Sąjūdis siūlo Parlamentą sudaryti iš 300 atstovų, kurių kiekvienas atstovaus 500.000 gyventojų, skiriant kiekvienai tautai mažiausiai 6 ir daugiausiai 40 atstovų.

Kasmet parlamentas susirinktų 2 kartu ir kiekviena sesija tęstųsi mažiausiai 45 dienas. Jis rekomenduoja sudaryti nuolatinį sekretoriatą ir keletą komitetų. (NYHT/m)

---

davo. Ir kai aš įsigyjau devintąją statulėlę, — ji buvo atžymėta raide „T", — man šovė į galvą mintis — iš išdegintų statulėlėse raidžių turetų susidėti koks nors lotyniškas žodis arba net keli, nes man ypač metėsi į akis taip tipingas lotynų kalbai žodelytis „PRO": bet kai po valandėlės aš tariausi atspėjęs raidžių paslaptį, žodžių, kurie man staiga stojosi prieš akis, aš bijojau garsiai ištarti. Aš tiesiog net bijojau antrą kartą apie tai ir pagalvoti, nors iš savo sąmonės aš jokiu būdu negalėjau išrauti dviejų taip begaliniai mane sujaudinusių žodžių — PRO PECCATIS.

Pro peccatis! Tai buvo kažkas baisaus, nors aš dar nieko negalėjau suprasti. Ir tai buvo dar baisiau, nes niekas žmogaus taip nekankina kaip nežinojimas. Ir man šovė į galvą mintis-aš turiu iš paskutiniųjų kovoti prieš visa, ką mano širdis nesąmoningai atslenkant jautė, bet ko protas suprasti nepajėgė. Ir aš pasiryžau sekančiais metais žūt būt negrįžti iš užsienio pavasarį namo. Bet aš negaliu nuslėpti — jau vos tik tokiai minčiai kilus manyje, aš jaučiai abejonę ir nepasitikėjimą savimi, nes, iš tiesų, aš negalėjau neprisiminti, kaip betiksliai buvo ankstyvesnieji mano pasiryžimai šioje statulėlių istorijoje elgtis savarankiai, ką kitų metų pavasaris ir patvirtino: telegrama apie tėvo mirtį sugrąžino mane į gimtąjį miestą. Ir kai aš be galo sukrėstas tos žinios sugrįžau namo, įėjau į savo darbo kambarį, kur nuo knygų spintos pirmiausia mane pasitiko apdulkėjusios statulėlės, aš tuojau prisiminiau jų istoriją, baisiąją raidžių paslaptį, savo pasiryžimą tą pavasarį negrįžti namo. Ir kai visa tai žaibo greitumu stojosi prieš mano akis, aš iš karto supratau — tą pavasarį aš nupirksiu ir dešimtąją statulėlę. Ir todėl po tėvelio laidotuvių aš visiškai nesipriešinau nesuprantam traukimui mūgės link, kur aš nusipirkau vieną iš likusiųjų pas keistąjį pardavėją dviejų statulėlių, kurioje aš iš anksto spėjau būsiant išdegintą raidę „I". Ir didžiausiam savo pasibaisėjimui aš įsitikinau neapsirikęs. —

Dabar aš jau buvau pilnai įsitikinęs (ir kaip tasai įsitikinimas mane neramino ir gąsdino!), kad sekančiais metais aš nupirksiu ir paskutiniąją statulėlę. Ir gal todėl sekančiais metais aš net dviem savaitėm prieš kovo mėnesį sugrįžau iš užsienio į gimtąjį miestą, o, atėjus mūgės dienai, ir nusipirkau paskutiniąją statulėlę. — Ir josios apačioje buvo išdeginta raidė „S". —

Ir tada, kai visa vienuolika statulėlių stovėjo ant mano knygų spintos, aš jokiu būdu negalėjau išsikapstyti iš įvairiausių klausimų bei minčių raizgynės. Tuomet aš bandydavau įtikinti save, kad visas tas nerimas, laukimas kažko nesuprantamai baisaus, tėra tik įsikalbėjimas. Bet aš niekaip negalėjau išaiškinti, kodėl t i k aš vienas įsigijau statulėles ir kodėl jos, pamečiui perkamos, taip tiksliai sudėjo tuos du taip baisius žodžius žodžius PRO PECCATIS.

Tais metais, kai aš įsigijau paskutiniąją statulėlę, aš užbaigiau studijas ir atidariau kabinetą tėvo namuose. Mano įgytos užsienyje žinios ir tėvo paliktas stambus kapitalas teikė man didelį pasitikėjimą savimi. Atvirai kalbant, paveldėtąjį kapitalą aš gal būt net labiau vertinau kaip žinojimą, nes aš puikiai supratau, kaip sunku yra išgarsėti neturtingam gydytojui ir kad pinigai jau savaime žmogų garsiu daro. Gi pirmoje eilėje aš norėjau garsiu būti.

Kad statulėlės nekeltų nerimo mano sieloje, sudėjau aš jas į spintą ir apkroviau knygomis, bet visada, kai aš tik praverdavau knygų spintos duris, rodėsi, aiškiai matydavau vienuolika netvarkingai viena ant kitos suverstų statulėlių. Net išsivaduoti iš to mano sielą sukausčiusio nerimo aš negalėjau. Atvirkščiai, savo didžiam pasibaisėjimui aš pastebėjau kasdieną vis daugiau mastąs apie šlykščiąsias statulėles, gi, artėjant kitų metų kovo mėnesiui, nerimas bei keisčiausios mintys apie statulėles taip apniko mane, kad aš net buvau priverstas uždaryti kabinetą.

Mano padėtis tapo pasibaisėtina. Naktimis aš pradėjau sapnuoti keisčiausius sapnus. Ir jie visi sukosi apie statulėles. Aš net kliedėdavau ir šaukdavau nakčia, ką aš vėliau iš motinos sužinojau (ji kiekvieną naktį budėdavo prie mano lovos), o kai aš ryte atsibusdavau, jausdavausi daugiau nuvargęs nei pailsėjęs: galva būdavo sunki ir karšta, gi atėjus kovo mėnesio ketvirtajai dienai, minčių chaosas pasiekė savo kulminacinį tašką. Ir tos mintys taip apniko mane, kad aš, nė pats nežinodamas, ką daraš, išbėgau iš namų.

Aš ir dabar neprisimenu, kur aš tada ėjau ir ko ieškojau, bet galiausia aš atsidūriau turgaus aikštėje, kur tą dieną, kaip ir kiekvienais metais buvo didelė mūgė. Tiesiog prieš savo norą, nes mūgės aš jau keleri metai kaip neapkenčiau. Bet ji man niekada neišrodė tokia atšiauri kaip tais metais. Mane net pykino tie šimtai nerūpestingumo kupinų veidų ir apkrauti įvairiausiais daiktais prekiautojų staleliai. Ir vis dėl to aš nesuprantamu užsispyrimu kažko ieškojau tarpe išstatytų prekių. Aš net pribėgdavau prie nuošaliai stovėjusių stalėlių, nors kiekvieną kartą, kai aš godžiomis ir kartu baimingomis akimis peržvelgdavau išstatytas prekes, sakydavau sau: „Juk aš nieko nenoriu pirkti." Bet tai tik stengimasis nuslopinti savąjį nerimą, tik apgaudinėjimas pačio savęs, nes širdies gilumoje aš jaučiau begalinę baimę t a i atrasti ir kas pamažu vis ryškiau kilo iš pasąmonės: aš ieškojau stalelio su šlykštomis statulėlėmis. —

Tada aš sugrįžau namo (buvo jau vėlus vakaras), susikroviau statulėles į portfelį, pasiėmiau nedidelį stalelį, kėdutę ir išbėgau paslapčia iš namų. —

Aplinkinėmis gatvėmis aš atsidūriau turgaus aikštės pakraštyje, kur kadaise sėdėjo keistasis statulėlių pardavėjas. Ir vos tik pasistatęs stalelį, automatiškai išdėjau ant jo atsineštąsias statulėles bei bevaliai sudribau ant kėdutės, kai staiga iš karto supratau, k ą aš padariau. Ir tas supratimas buvo toks baisus, kad aš veik netekau proto iš išgąsčio. Ir aš tuoj pat norėjau viską palikęs pabėgti, bet, vos tik tokia mintis man šovė į galvą, aš išgirdau artėjančius žingsnius. (Keista, lig to laiko nieko negirdėjau ir nieko nemačiau.) Ir tai buvo p a ž į s t a m i žingsniai!

Aš instinktyviai užsmaukiau skrybėlę giliau ant kaktos ir kiek galėdamas užsiguliau ant stalelio, nes aš jaučiau, mano staigus pasišalinimas būtinai turėjo sukelti visų dėmesį, ko aš labiausia ir bijojau, nes, iš tiesų, ir k u o tada turėtų laikyti mane žmonės, atpažinę t o k i o j e padėtyje?

Bet koks buvo mano pasibaisėjimas, kai žingsniai sustojo netoli mano stalelio. Ir ar aš dar galėjau dvejoti buvęs atpažintu? (B. d.)

KULTŪRINIS GYVENIMAS

Žymaus lituanisto sukaktis

PROF. DR. PRANO SKARDŽIAUS 50-TIES METŲ AMŽIAUS IR 20-TIES METŲ AKADEMINIO DARBO TRUMPA APŽVALGA

Šiemet kovo 26 d. mūsų žymusis kalbininkas lituanistas prof. dr. Pr. Skardžius šventė garbingai ir darbingai pragyvento savo pusamžiaus sukaktį. Šia proga pravartu bent šiek tiek plačiau supažindinti mūsų skaitančiąją visuomenę su Garbingojo Jubiliato gyvenimo keliu ir jo atliktaisiais darbais. Jis savo moksliniais lituanistiniais darbais nusipelno platesnės ir išsamesnės monografinės studijos, bet šiuo kartu reikia pasitenkinti kukliu laikraščio straipsneliu.

Lygiai prieš penkiasdešimt metų kovo 26 dieną Panevėžio apskr. Subačiuje, Skardžių šeimoje pirmąsyk jų sūnelis Pranukas pamatė Lietuvos padangės šviesą ir pirmąsyk pradėjo kvėpuoti gaiviuoju Tėvynės oru, kuriame grūmėsi atbundančios lietuvių tautos sąmonė su negailestingąja caristinės Rusijos priespauda, kuri reiškėsi visose gyvenimo srityse.

1923 metais baigęs Panevėžio gimnaziją, įstojo į Kauno Universiteto Humanitarinių Mokslų Fakultetą, kur šalia kitų humanitarinių mokslų, studijavo lietuvių kalbą pas mūsų žymiuosius kalbininkus profesorius K. Būgą ir J. Jablonskį ligi 1925 m. Jo polinkis moksliniam darbui buvo pastebėtas dar gimnazijos suole, todėl visai nenuostabu, kad prof. J. Jablonskis buvo pasikvietęs jauną studentą Pr. Skardžių savo sekretoriumi. Vėliau ligi 1929 m. Leipzigo universitete studijavo lyginamąją kalbotyrą ir filosofiją. Čia studijuodamas, labai artimai bendradarbiavo su žymiuoju kalbininku prof. J. Geruliu (Gerullis), kuriam daug padėjo paruošti veikalą „Litauischen Dialektstudien", apie ką net pats autorius šiame veikale mini: „... Manche Einseitigkeit bei der Wiedergabe von Lautnuancen habe ich infolge ständigen Gedankenaustausches mit dem Žemaiten Salys und dem Ostlitauer Skardžius vermeiden können." („Lit. Dialektstudien" XII psl.) 1929 — metais vokiečių kalba parašė ir apgynė dizertaciją: „Slavų skoliniai senovinėje Lietuvių kalboje". Po to į tėvynę sugrįžo ne Pranukas, bet moksliniam darbui rimtai pasiruošęs filologijos daktaras Pr. Skardžius. Vos tik sugrįžo iš užsienio, tuojau pradėjo dirbti rimtą akademinį darbą Kauno Universiteto Hum. Moks. Fakultete, nes mūsų žymieji kalbininkai prof. Būga ir Jablonskis buvo mirę, todėl visas alma mater lituanistikos darbas užgulė jaunąjį mokslininką mūsų Gerbiamąjį Jubiliatą. Čia dr. Skardžius nepaprastu savo kruopštumu ir moksliniu pasirengimu pateisino savo užsienio studijas ir neapvylė Universiteto Vadovybės vilčių, nes jis sugrąžino į atitinkamą aukštį lietuvių kalbos studijas, kurios buvo sunkiausios po jo mokytojų mirties. Taigi, Prof. Dr. Pr. Skardžius šiemet švenčia ir akademinio darbo 20-ties metų sukaktį.

Kada Lietuvai buvo grąžintas Vilnius, į kurį 1940 m. buvo perkeltas Vytauto Didžiojo Universiteto Hum. M-slų F-tas, tada ir prof. Dr. Pr. Skardžius persikėlė į Lietuvos sostinę Vilnių, kur tęsė savo akademinį darbą Vilniaus Universitete ligi 1944 m. Vokiečių okupacijos metu lygiagrečiai lietuvių kalbotyros paskaitas skaitė ir Vytauto Didž. Universitete, į kurį iš Vilniaus važinėjo. O tik prisiminkim, koks „lengvas" buvo važinėjimas vokiečių okupacijos metu, kai dažnai profesoriui tekdavo šaltame, pusiau gyvuliniame arba prekiniame, neapkurentame vagone pratūnoti žiemos metu apie 18, o kartais ir net 26 val., kol iš Vilniaus pasiekdavo Kauną arba kol atgal sugrįždavo. Kelionės nepatogumai, nuovargis ir šalčiai neatbaidė nuo darbo Gerbiamojo Jubiliato, nes jis kiek galėdamas stengėsi dirbti lietuvių tautos ir jos jaunuomenės švietimo gerovei.

Sovietams antrą kartą veržiantis į Lietuvą, Gerb. Jubiliatas, kaip ir visi mes DP, pasirinko tremtinio būtį, nes nesutiko pasilikti sovietų okupuotoje Lietuvoje, nes pirmosios sovietų okupacijos metu visi lietuviai įsitikino, kuo kvepia raudonasis Stalino „rojus" ir tautų „laisvė".

Po Vokietijos kapituliacijos 1945 m. žiemos semestrui buvo perorganizuotas Tübingeno universitetas. Šia proga profesorių dr. Pr. Skardžiaus ir Dr. A. Salio rūpesčiu bei pastangomis šiame universitete prie Filosofijos F-to buvo suorganizuotas baltistikos skyrius ir tuo pačiu buvo sudarytos sąlygos lituanistams studentams tęsti savo Lietuvoj pradėtas studijas. 1947 m. sausio mėn. prof. Dr. A. Salys išvyko į JAV, todėl visas baltistikos studijų darbas atiteko dirbti vienam mūsų Jubiliatui, kuris ir dabar intensyviai ten dirba, ištvermingai tęsia visa širdimi pamėgtąjį savo darbą, kuriam pašventė visas savo jaunystės ir subrendusio amžiaus dienas.

Šia proga norėčiau nors bendrais bruožais supažindinti mūsų skaitančiąją visuomene su Didžiai Gerbiamuoju Jubiliatu kaip su žmogumi ir kaip su mokslininku, pilna šio žodžio prasme.

Kas arčiau nepažįsta Prof. dr. Pr. Skardžiaus, tas iš pirmo susidaro nuomonę, kad Profesorius yra paniuręs, nešnekus, užsidaręs, o gal ir nenuoširdus, tik pats sau žmogus. Tokią klaidingą nuomonę gali kiekvienas žmogus susidaryti todėl, kad Jubiliatas, kaip žmonių sakoma „be reikalo neaušina burnos ir negaišta brangaus laiko" bereikšmiams, visai nesvarbiems pokalbiams, šiaip sau pašnekesiams. Perdaug jis brangina laiką, todėl tuščių pokalbių visai vengia. Bet jeigu kas nors tautiečių kreipiasi į jį net asmeniniu, bet rimtu reikalu, norėdamas gauti patarimą, tai jubiliato asmenyje suranda nuoširdų bičiulį, patarėją. Jis pirma padeda, nors tai liestų tik interesantą. Be to, yra jautrios ir gilios sielos žmogus, giliai atjaučiantis ir nuoširdžiai užjaučiantis kiekvieno artimojo vargus, skurdą, nelaimes. Pats užsivertęs moksliniu darbu, neturi nė vienos laisvos minutėlės net savo šeimos reikalams tvarkyti, bet jeigu kas nors pažįstamųjų suserga ir atsiduria ligoninėje, tai žiūrėk, prof. Dr. Pr. Skardžius jau skuba į kliniką aplankyti, paguosti, nuraminti. Žiūrėk, jis eina ne tuščiomis, nors ir pats tremtyje varganai gyvena, bet dovanas neša, kad tik kitam sunkią buitį praskaidrinus. Tuo tarpu net pats savo šeimos gyvenimo materialiniu aprūpinimu tiesiog visai nesirūpina ir šią sunkią naštą, o ypač tremtyje, užverčia ant ponios Skardžiuvienės pečių, o pats tik dirba, dirba ir dirba savo mokslinį darbą, užmiršdamas net ir būtiniausius asmeniškus reikalus.

Visuomeninėms ir tautinėms problemoms Jubiliatas nėra indiferentas, bet priešingai, nesišalina nei nuo visuomenio, nei nuo tautinio gyvenimo. Jis yra santūrus ir gilus patriotas, tik, žinoma, neinąs į „pigios reklamos tribūnas". Kiekvienu mūsų tautos laimėjimu jis nuoširdžiai džiaugiasi, o dėl kiekvieno pralaimėjimo ar skaudžių smūgių — labai sielojasi, giliai ir skaudžiai pergyvena. Įvairių tautinių kataklizmų metu Jubiliatas nėra pasyvus aimanuotojas, bet apie tai šiuo metu kol kas nutylėtina...

Jis turi savo politinius, visuomeninius bei tikybinius įsitikinimus, bet kitų pažiūrų žmonėms yra nepaprastas tolerantas, todėl visų srovių rimti asmenis labai skaitosi su Jubiliato nuomone, ir jis yra visų mėgiamas. Jis mėgiamas ir studentijos, kurios pobūviuose ar stovyklose, kiek Jubiliatui leidžia laikas, mėgsta pabendrauti, pašposauti ir rimtai padiskutuoti, kas jaunuomenei labai naudinga. Bet kada dirbama, tai jau dirbama!

Kaip mokslininkas, lietuvių kalbotyros srityje prof. Skardžius yra mūsų lituanistinė pažiba, kuri ne tik

prilygsta savo mokytojams, mūsų žymiesiems kalbininkams, profesoriams Jauniui, Būgai, Jablonskiui, bet jau daug kur juos pralenkia. Paskaitų metu savo rimtais moksliniais argumentais labai dažnai įrodo, kad kai kurie kalbotyrininkai, kad ir Būga, Gerulis, Herrmann'as, Soecht'as ar Sittig'as ir kiti yra suklydę. Jis savo teigimus paremia labai rimtais kalbiniais įrodymais.

K. Būga — lietuvių kalbos kalbotyros mokslinių pagrindų kūrėjas, Jablonskis — lietuvių bendrinės kalbos kūrėjas, teikęs įvairius kalbinius duomenis praktiniam lietuvių kalbos vartojimui viešajame mūsų tautos gyvenime, o prof. Skardžius — yra šių mūsų kaltininkų sintezė. Jis, kaip ir Būga, vis plečia mūsų kalbos mokslinius kalbotyros pagrindus, o taip pat kaip Jablonskis — jis gryninа, turtina mūsų gyvąją kalbą, remdamasis moksliniais kalbotyros duomenimis, sudarinėja, naujadarus (naujus lietuvių klb. žodžius, kurie reikalingi praktiniam gyvosios žmonių kalbos vartojimui įvairiose gyvenimo srityse). Jo sudarytieji naujadarai yra taiklūs, atitinką savo paskirtį, gyvi, nes pagristi kalbotyros duomenimis, todėl visuomenėje labai lengvai, beveik nejučiomis, prigija ir būna vartojami taip, lyg jie jau seniai būtų žinomi lietuvių kalboje.

Šia proga pravartu bent trumpai paminėti žymesniuosius Prof. Skardžiaus veikalus ir jų reikšmę lietuvių kalbai ir lyginamajai kalbotyrai. Jo dizertacija: „Slavų skoliniai senovinėje lietuvių kalboje" mums atskleidžia, kokiu būdu, kokiais keliais bei priemonėmis slaviškieji skoliniai ėmė skverbtis į mūsų prosenių gimtąją kalbą. Kalbotyrininkams šis veikalas svarbus tuo, kad jis atskleidžia, kokiais keliais ir kokiomis kultūrinėmis, visuomeninėmis, socialinėmis, religinėmis bei politinėmis priemonėmis įsisksverbia svetimybės į kitų tautų gimtąsias kalbas.

Veikale „Daukšos akcentologija" lituanistai suranda susistemintą lietuvių kalbos kirčiavimą M. Daukšos laikais. Įsigilinę į šį veikalą, ne tik

(Nukelta į 6 pusl.)

Normuota šypsena

BRAŽVILIAUS FELJETONŲ RINKINIO NORMUOTOS ŠYPSENOS PASIRODYMO PROGA

Nors nesame paniurėlių tauta ir sveiką humorą mėgstame, netgi didžiuliais liaudies sąmojaus lobiais pasigirti galime, tačiau rašytinio sąmojaus atstovus mūsų literatūroje ant pirštų suskaitome. Ir ne vien tik iškilesnius — iš viso nedaugelis mūsuose linksmojo žanro ėmėsi. Nenuostabu, nes feljetonas, satyra ir jiems gimininga humoras vienas iš sunkiausių literatūros žanrų. Nesgi juokiasi visi, bet laiku ir tinkamai nusijuokti moka tik retas. Ir pasaulinėje literatūroje iškilesnių šio žanro kūrėjų maža.

Mūsų skaitytojas humoristinę kūrybą visada mėgo, bet pasidžiaugti ligi šiol nedaug kuo tegalėjo — ir kūrinių nedaug buvo ir ne vieno jų verte abejojo. Bene geriausių rezultatų pasiekė J. Tilvytis eilėraštį poema ir Pivoša su L. Janušyte feljetonu. Bet pastarieji du, nors ir patiekė paskaitomų bei techniškai gerai apdorotų feljetonų, tačiau lietuvio skaitytojo nepatenkino — perdaug jau žymi jų kūriniuose Zoščenkos įtaka: jo techniškosios priemonės, žodynas ir, svarbiausia, rusiškojo humoro grubumas. Iš viso, nuo tų pačių nuodėmių nelaisvi ir kiti mūsų humoristai. Ne vien tai, kad jų kūriniuose užuodžiame Zoščenką — žodyno riebumas, skonio trūkumas ir barbarizmų pamėgimas yra veiksniai, mažinantieji feljetono vertę.

Šios nuodėmės įsivelia daugiausia dėl to, kad pats humoras suprantamas klaidingai. Jeigu rašantysis mano, kad skaitytojas juoksis iš jo įmantrių išsireiškimų, iš sumaniai įterptų barbarizmų, jeigu mano, kad feljetonui nesvarbu logiškas vyksmas, kad jo veikėjai gali elgtis ir pliaukšti kas tik jiems ant liežuvio užkliūva, tai čia jis labai klysta. Iš tikrųjų juokiamasi ne iš kūrinio herojaus tauškalų, bet iš tų aplinkybių, kuriose jisai veikia. Ir juokiamasi ne iš bepročių (kokiais, galima sakyti, mūsų humoristai savo veikėjus dažnai padaro), bet iš normalių, normaliai veikiančių žmonių nutikimų. Tuo nenorima pasakyti, kad spalvingas žodis feljetone bereikšmis. Ne, humore taiklus ir spalvingas išsireiškimas labai ir labai svarbus, bet vartojamas be saiko ir kontrolės, dažnai išvirsta į neskoningą tauškimą, kaip perdėtai akrobatiški herojaus veiksmai paverčia ji cirko klounu ar marionete. Ir jeigu kartais iš to juokiamasi, tai tas juokas, pasakysime, arkliškas, kaip ir tas humoras.

Ankščiau minėtiems humoristams nuėjus bolševikams bernauti, mūsų humoristų būrelis sumažėjo ir skaičiumi ir kokybe. Dėl skaičiaus nenusimintumėm — P. Andriušis, A. Gustaitis, Alb. Valentinas, Č. Spirauskas, H. Blazas ir Bražvilius yra taip mūsų — blogiau, kad jų produktyvumas tremtyje buvo labai menkas. P. Andriušiui to negalėtumėm prikišti, bet jo kūriniams daug priekaištų surastumėm — daugumos jų forminiu atžvilgiu negalima pavadinti feljetonais, nei priskirti kuriai nors kitai rašytinio humoro rūšiai. Taip pat ir jų grubumas neretai dantis šipina.

Pradžioje aktyviai reiškęsis Alb. Valentinas lyg ir įklimpo savo „velniabaliuose". Galla, nes tai vienintėlis mūsų humoristas su grynai savu, lietuvišku stiliumi ir didele humoro dovana. Išbridęs iš velniabalių į platesnius tematikos laukus ir apvaldęs skonį bei žodyną, būtų skaitytojo džiaugsmas.

Nepakankamai reiškėsi A. Gustaitis, tas talentingas ir kuone vienintelis mūsų humoristinio eilėraščio kūrėjas. Kiti čia paminėti humoristai teparodė, kad jie dar gyvi. Gi iš gausybės balandiniuose leidiniuose savo talentą rodžiusių humoro entuziastų — vienos ašaros. Tai daugiau grubių, menko skonio tauškalai, negu sveikas humoras. Atskirais feljetonų leidiniais iki šiol tik P. Andriušis tebuvo pasirodęs. Dėl to šypsodamies ir imame į rankas ką tik išėjusį Bražviliaus feljetonų rinkinėlį „Normuotos šypsenos". Smagiai šypsotumės ir jį skaitydami, jei šie feljetonai būtų tremties kūrybos produktas. Feljetonas tokia jau literatūros rūšis, kad mėgsta eiti su gyvenimu ir pasišypsoti iš jo vingių. Atseit, feljetonas dažniau aktualėja. Ir jeigu ne, tai jis liečia amžinąsias temas. Bražvilius aktyviau pradėjo reikštis vokiečių okupacijos metu. Šiame rinkinyje ir yra sudėti jo pirmieji ano meto darbai. Ir todėl, nors jo feljetonai daugiausia gyvenamojo laiko šypsenos — kiek pasenę, nes liečia vokiečių okupacijos Lietuvoje sujaukto gyvenimo reiškinius. Ir nors tie reiškiniai dar gyvi mūsų atmintyje, kartojasi ar turi panašumo su mūsų tremties gyvenimu, bet tai jau praeitis.

Persenimas ir yra didžiausias šių feljetonų minusas. Parašyti jie mokamai ir, svarbiausia, tikri feljetonai. Autorius turi pastabumo ir humoristo talentą, taip pat turi ir nuovokos, kiek ir kaip šypsotis galima, atseit ne tik iš normuoto gyvenimo šlubavimo šypsosi, bet ir ta šypseną mokamai normuoja. Normuoja taip, kad jos nei per daug, nei per maža. Nors ir jis nėra visai laisvas nuo anksčiau minėtų pastabų apie mūsų humorą, bet mandrių ir riebių išsireiškimų jo feljetonuose tiek maža, kad jie skaitytojo ausies neberėžia. Teigiamiausias feljetonų bruožas yra tai, kad jie ir su minimumu barbarizmų visdėlto feljetonai. Įvykiai vystosi plastiškai ir paprastai, tipai ryškūs ir gyvi, tematika plati ir aktuali.

Keturiasdešimt trijų puslapių glausto šrifto leidinėlyje įdėta trylika feljetonų. Kai kurie jų, kaip „Sekretorius Antaitis pasiuto" ar „Gamos" bus aktualus visada. Nors feljetonai ir kiek pasenę, jie bus mielai skaitomi ir užkiš bent trupučiu humoro spragą mūsų literatūroje. Linkėtina, kad autorius nepasitenkintų „iškasenomis", bet visu uolumu įsijungtų į kunkuliuojantį mūsų literatūros gyvenimą. Šis trumpas jauno autoriaus pirmojo leidinio aptarimas tebūnie pripažinimu ir padrąsinimu. Tikrai, humoristo davinių jisai turi.

V. Švitra

Lietuvių-estų grafikos paroda Romoje

Reprezentatyvus valstybinis grafikos muziejus Romoje šiuo metu atlieka paruošiamuosius darbus lietuvių-estų grafikos parodai surengti. Šios parodos dalyviais būsią mūsų grafikai V. K. Jonynas ir Viktoras Petravičius, — savo skirtingumu apimą beveik visą šios lietuvių menо srities diapozoną, ir garsusis estų grafikas Eduard Wiiralt. Kiekvienas dailininkas išstatys apie 30 savo kūrybos pavyzdžių. Darbų atranką įvykdys italų jury komisija. Parodą, kurią organizuoja Aleksis Rannit, padedamas Lietuvos Pasiuntinybės prie Šv. Sosto, numatoma atidaryti apie gegužės 15 dieną.

A. Tyruolis

Tiek ji Viena

Kasdieną kaip su pasaka mes vaikštome,
Su pasaka mus tėviškės brangiosios.
Ir veltui miestuos svetimuos, jų aikštėse
Ieškotum to, kas mus paguosia.

Tik ji didžioji, tik ji mažoji,
Tik ji visų šalių gražioji,
Kaip vyšnia žydinčioji moja.

Vėl atplazda šviesus, gaivus pavasaris,
Su nerimu širdis namo taip veržias
Pas kenčiančius ten brolius, seseris,
Į tėviškės brangius kampus bei erčias.

Nes ji didžioji, nes ji mažoji,
Nes ji visų šalių gražioji,
Kaip vyšnia žydinčioji moja.

Gal siūlytų kas šalį tau gražiausiąją,
Kur gal būt gera būtų ir gyventi,
Bet tu daug negalvojęs ir neklausęs jau,
Teatsakytum, čia tiek prisikentęs:

Tik ji didžioji, tik ji mažoji,
Tik ji visų šalių gražioji,
Kaip vyšnia žydinčioji moja.

Stebuklingos pypkės

Gyvenimiški apmąstymai apie tremties marnastį / Alb. Valentinas

Visokeriopą globą rikiuojantieji veiksniai neseniai mus, kiekvieną, laimingai sulaukusį aštuoniolikos metų amžiaus, apdovanojo pypkėmis.

— Tebūnie ir jums gavėnia ne tokia liūdna ir nelaiminga, — pasakė globėjai geraširdiškai.

Mes vos tik neapsiverkėme iš laimės. Iš tikrųjų. Tačiau atsirado, kaip ir visada minioje, nepatenkintųjų. Toks Simons Sėlenainis ir sako:

— Tai čia tau ir pypkė, korkinė... Amžinatilsis, mano tėvo nabašninkas tai bent pypkę man buvo palikęs po savo mirties. Kokavinė, misinginiu vožtuvėliu ir riestai pintu šikšniniu cibuku buvo anoji... Iš Rygos buvo parsivežęs dar metiežmečiu, kai kartą buvo nuvažiavęs su linais. O čia tau, bračeliau, paprastas dvišakis! Ir kur tokias dirba?

— Tai parodyk savo rygiškę, — pasigirdo tūlo žingeidžio balsas iš minios.

— Parodyk, kad Šilasodyje paliko. Ūkį su visu inventorium taip ar taip jau pikis parovė, nors būčiau spėjęs pypkę pasiimti. Dabar rūko gal koks raudonbarzdis burliokas ir dar kitam giriasi, jog iš Maskvos atsivežęs...

Ir Simonas Sėlenainis piktai nusispiovė pro geltoną ūsą, tokį pasišiaušusį, it švabiško katino.

Apžiūrinėjame savo pypkes. Prastos. Galvutė padaryta iš obuolių išspaudų, o vietoje riesto cibuko — toks pagaištėlis įsmeigtas. Atrodo, kad čionajos ir medžio ir šikšnos trūktinai. Tačiau gerbūvio karininkai spindėjo iš džiaugsmo.

— Gal ir doleriais sumokėjo vokiečiui? — spėliojo kažkokie gudragalviai.

— Doleriais... Ir ubagas kelyje radęs šitokią koja paspirtų, — vis nesiliovė kiršinęs vienos visuomenės dalies prieš kitą šitas Simonas Sėlenainis iš Šilasodžio.

Kiti iš pypkes gavusiųjų pamėgino pasukinėti cibukus, tačiaujos tuojau suiro visuotinai saujoje. Nelaimingųjų veidai apsiniaukė ir jie nebegalėjo dalyvauti bendrame džiaugsme.

— Policija! Policija! Gelbėkit! Kad tave velniai kur... — staiga kilo alasas eilės viduryje.

Paaiškėjo, kad tūlas filosofas išstūmė iš eilės buv. Kalvarijos antros eilės nuovados viršininką. Minia tuojau pat ėmė spėlioti, kodėl išstūmė: dėl partinių motyvų, ar dėl kokių kitokių sumetimų? Vėliau paaiškėjo, jog filosofą staiga apniko mintys, kad jam gali nebelikti pypkės. Nors tokios mintys gali giliai įžeisti globėjų autoritetą, tačiau filosofui kilo tokios nelemtos abejonės, todėl jis ir išstūmė iš eilės prieš jį stovėjusį išvietintąjį. Tačiau nuovados viršininkas, žmogus mėgstąs tvarką ir gerai žinąs įstatymus atsiminė, kad ten, kur geru žodžiu nebegalima atstatyti teisėtumo, yra leistina pavartoti jėgą. Jis smagiai spūstelėjo pečiais ir eilė bematant pavirto į nieką: pirmieji, nebetekę pusiausvyros, griuvo ir sulaužė valdžios barjerus, apvertė stalą ir išbarstė visas pypkes.

Gerbūvio karininkai pasišaukė pagalbon policiją. Atvyko pareigonys mėlynomis kelnėmis, baltais šalmais ir aukštyn iškeltais mediniais knipeliais. Tvarkos atstatyti net pats policijos karininkas teikėsi atvykti. Tvarka buvo atstatyta, o gerbūvio karininkai rankiojo pasieniais pypkes ir krovė atgal į dėžę.

— O ko jūs čia bestovite, kurie jau pypkes gavote? Marš, tuojau namon!

— Mes laukiame tabokos.

— Jokios tabokos neduodame, — atsakė gerbūvio karininkai. — Užtenka jau, kad gavote pypkes.

Kažkoks tipelis prišoko prie policijos karininko ir ką ne ką pašnabždėjo ausin. Šis čiupo Simoną Sėlenainį.

— Tai tu čia, vabale, nepatenkintas IRO dalinamomis pypkėmis. Metiežus keli, griauni Jungtines Tautas ir taiką ardai. Nuveskit jį!

Prišoko du pareigūnai ir nuvedė jį.

— Jis yra pasaulio pilietis ir jūs neturite teisės jį vesti, — šūktelėjo kažkas.

Karininkas su blėkelėmis atsigrįžo, bet kalbėtojas jau buvo dingęs minioje.

Tačiau čia visos bėdos dar nepasibaigė. Po šaunių dalybų, išvietintųjų būreliai stovėjo prie VIII bloko, kur randasi valdžia ir visos kitos gerybės. Ir ramiai sau šnekučiavo. Petras slunkis išsiėmė iš kišenės žiupsnį kažkokių sutrumpintų čiortažolių ir prisikimšo savo dovanotinę liurkelę. Brūkšt degtuką, antrą trečią... Traukia, traukia... O paskui pilnu siaubo balsu kad suriks ant viso rajono:

— Nekiaura!...

Mes tuoj, capt, iš kišenių savo liurkeles, pukšt, pukšt — nekiaura. Laksto vienas prie kito ir klausinėja:

— Ar tavo kiaura?

Po pietų jau visi apie pypkes užmiršo. Kas po lovos numetė, kas vaikams žaisti atidavė. Tik špitolninkas Steigvila, savo liurkelę pečiun įmetęs, sušuko rankas dangopi iškėlęs:

— Ak, bėdžiau, bėdžiau, ir pypkę ir tą tau nekiaurą duoda! O sviete tu maloningas...

Visus blokus, pertvaras ir palėpes vėl užgulė kasdienės nepertraukiamos šnektelės: apie emigraciją. Peludis eilėje prie virtuvės garsiai visiems aiškino:

— Pats savo akimis mačiau, kaip Stuttgartan atvyko Niam-Niam šalies komisiją išvietintųjų verbuoti. Komisijos nariai buvo išsitatiravę, su grandimis nosyse ir varinėmis apyrankėmis. Kartu su savimi atsivežė būbnus bei ietis. Rodos, kad ir katilus turėjo... Bet imsią tik tuos, kurie sveria nemažiau, kaip 75 kilogramus. Sako, kitaip važma neapsimokanti.

— O kažin, su šeimomis ar ims? — paklausė tokia suvargusi moteriškė.

— Sako ims, bet tik tokius, kurių vaikai riebūs...

— Važiuočiau, tegu tik ima, — energingai mostelėjo kumštimis ore vyras. — Po naujojo biliaus priėmimo Amerikon vargu ar beįtilpsi. Yra ten kas važiuoja...

— Bet komisija nuvažiavo tiesiai į prancūzų zoną. Mat, ten maistą dypukams padidinio 30%..., — išblaškė žmonių viltis pasakotojas.

— Aš vakar stojau į Kanados komisiją, — atsiliepė kitas. — Pirmiausiai sodino ant svarstyklių ir žiūrėjo, ar sveria 72 kg. Kas nesvėrė — tuos be kalbų pavarė. O kieno krypo į komisijos pusę, tiems tuoj ranką padavė.

— O kaip pačiam krypo?

— Man trūko šimto gramų. Sako, ateisi kai priaugsi. Atidarė duris ir pasakė: „Sekantis".

— O kaip lageryje prisiauginti svorį?

— Čia ir yra burtai dar neregėti ir negirdėti. Ir amerikonų komisija dažnam pasako: „Išvykimą atidedame šešiems mėnesiams. Dabar grįžk į lagerį, pataisyk sveikatą, priaugink svorį ir apsilopyk plaučius, o tada vėl atvyksi į komisiją."

— ???

Tik štai ateina kavos Šikšnius su skardiniu kibirėliu. Korkinė liurkelė dantyse, o joje kažin kas spraksi, traška, cypia. Dūmai tokie juodi kilsta, kaip iš garvežio kamino.

Šikšniau, ką tu čia rūkai?, — šaukiame.

— Bulvę. Ot, įsidedu žalią bulvę ir turiu dvigubą naudą: ir parūkęs ir pavalgęs. Kai tik bulvė iškepa, aš, trakšt, trakšt, suvalgau ir įsidedu vėl kitą. Komisija man pasakė, kad pasitaisyčiau sveikatą, prisiauginčiau svorį ir po trijų mėnesių vėl nuvykčiau komisijon patikrinimui. Ot, tai ir taisau sveikatą ir kas man ką padarys...

Eilė prie virtuvės tuč tuojau sugriuvo. Parbėgę namon, jėga atėmėm nuo verkiančių vaikų pypkes. Kieno buvo nekiaura — prasidūrėme su virbalu. Dabar visi stovyklos vyrai vaikšto su pypkėmis, o jose čirškia, cypia bulvė. Taip palaimingai leidžiame gavėnios laiką, taisydami sveikatą ir belaukdami linksmų Velykų. O po Velykų visi važiuojame į Ameriką. Valdžia žino, ką daro. Iki pasimatymo Chicagoje!

JAV įvyksta lietuvių meno paroda

Visiems parodos dalyviams ir besidomintiems pranešu, kad š. m. balandžio 9 dieną visi Parodai JAV skirti eksponatai išsiųsti į JAV ir New Yorke bus balandžio 24—25 dienomis.

Pirmoji paroda įvyks gegužės 2—3 d. New Yorke, iš kur numatoma perkelti Chicagon.

Parodos ruošėjas Jungt. Amerikos Valstybėse — **Antanas OLIS.**

Detalesnę informaciją duosiu vėliau.

Liudas Vilimas,
Parodai JAV ruošti Komisaras

NAUJOS KNYGOS

F. Neveravičius DIENOVIDŽIO SŪTEMOS, apysakos ir novelė, 187 psl. Išleido Kooperatinė Leidykla „Aistia", Kassel-Mattenberg, 1949 m., tiražas 2.500 egz. Kaina 4 DM. Viršelį piešė dail. L. Ralkevičiūtė. Mūsų knygų naujienoms pasidarius retiems svečiams, „Dienovidžio sūtemos" teikia tikrai malonų įspūdį.

Tenka patirti kad toji pat leidykla „Aistia" visiškai baigia ruošti ir tuoj po Velykų paleis rinkon dar vieną vertingą knygą — tai Tumo-Vaižganto veikalą „Dėdės ir Dėdienės", kaina 3,- DM.

Žymaus lituanisto sukaktis

(Pradžia 5 pusl.)

galime pažinti tų laikų mūsų gimtosios kalbos kirčiavimą, bet taip pat pamatome, kokią raidą nuėjo mūsų kalbos kirčiavimas iki šių dienų, o iš dalies galima spėti, kuria kryptimi ir toliau gali kilti mūsų kalbos raida. Šis veikalas yra didelės svarbos ir bendrajai lyginamajai indoeuropiečių kalbotyrai.

„Lietuvių kalbos žodžių daryba" tai kapitalinis Jubiliato veikalas, kuris turi labai didelę reikšmę kaip praktinei lietuvių kalb. vartosenai, taip pat ir indoeuropiečių kalbotyrai. Vakarų Europos žymūs kalbotyrininkai labai domėjosi ir domisi visais Prof. Skardžiaus mokslinias darbais, o ypač šiuo paskutiniuoju veikalu. Nėra abejonės, kad „Liet. klb. žodžių daryba" yra didelės mokslinės reikšmės lyginamajai kalbotyrai, ką liudija šis faktas, kad Göttingen'o universitetinių leidinių Ruprecht'o leidykla užprašė autorių, kad jis būtinai išverstų šį veikalą į vokiečių kalbą, o jie išleisią savo lėšomis. Čia turiu pažymėti, kad leidyklos visų mokslinių veikalų, kurių leidimo niekas nefinansuoja, nenori ir net nespausdina, nes nenori turėti nuostolių. Mat, mokslinių veikalų pardavimo rinka kur kas mažesnė yra negu dailiosios literatūros. Tad turime didžiuotis ir džiaugtis, kad mūsų mokslininko veikalą minėtoji universitetinių leidinių leidykla nori išleisti savo lėšomis.

Dabar prof. Skardžius šį veikalą ne tik verčia į vokiečių kalbą, bet daugiau surinkęs mokslinių kalbinių duomenų, iš pagrindų padirbinėja. Šiuo metu šis darbas yra sustojęs, nes autorius tiesiog karštligiškai, labai intensyviai ir kruopščiai parenginėja „Lietuvių kalbos vadovą", kuris bus pateiktas mūsų lietuviškajai visuomenei, kad ji galėtų juo naudotis praktiniame lietuvių kalbos vartojime. Šiame veikale bus trumpai išnagrinėti įvairūs kalbiniai dėsniai, bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas ir žodynėlis, turįs kelias dešimtis tūkstančių (jei neklystu, tai arti 40-ties tūkst.) žodžių. Vadovas bus išleistas trijų autorių vardu, bet lai bus atleidūs man du gerbiamieji autoriai, kad mūsų visuomenei truputį atskleisiu kai ką, būtent: du gerbiamieji autoriai, paruošę šį vadovą, atsiuntė mūsų kalbininkui prof. Skardžiui, kad jis šį tą pataisytų, papildytų. Na, ir prasidėjo papildymai! Iš poros šimtų puslapių susidarė prof. Skardžiaus rankraštinių puslapių ir vėl keli šimtai. Kokios apimties išėsis šis veikalas, tai yra vilties, kad netrukus pati visuomenė galės įsitikinti. Žinoma, perdirbinėjant bendradarbiauja ir pirmieji autoriai ir kiti bendradarbiai, kurių žymus darbo įnašas, manau, bus paminėtas Vadovo autorių prakalboje.

Pabaigoje nors trumpai norėčiau pamiñėti gerbiamojo jubiliato paskaitas. Jis, skaitydamas istorinės gramatikos, sintaksės ar tarmių dalykus, kurie pirmuoju žvilgsniu atrodo yra sausi, nuobodūs, sugeba atskleisti klausytojams gilius slėpinius. Savo kalbinių dalykų paskaitose prof. Skardžius atskleidžia mūsų tautos įvairius psichologinius niuansus, tautos galvosenos vystymosi raidą, visuomeninio ir socialinio tautos gyvenimo vystymąsi ir t.t. Naujai pradėjusiam lituanistiką studijuoti, pradžioje atrodo, kad yra sausi, sunkūs, neįkandami, anot kai kurių išsireiškimų, „kalbos blusinėjimai", kurie vėliau pasidaro labai įdomūs, patraukliūs, praplečianti klausytojo akiratį.

Stalino užgaidų vykdytojai Lietuvoje nerimauja, kad prof. Skardžius negrįžta į „rojų". Jie vilioja Jubiliatą laiškais, atsišaukimais per radiją ir kitais būdais, kad tik sugrįžtų į Letuvą, kur jis „galėtų laisvai" dirbti pamėgtąjį savo lituanistikos darbą. Dr. Skardžius puikiai žino, kokia ten yra kalbos „laisvė", nes dar gerai prisimena, kaip pirmosios sovietų okupacijos metu staliniški „mokovai" prievarta jaukė mūsų senąją ir gražiąją kalbą, dėl ko Jubiliatas turėdavo išgyventi nejaukių ir skaudžių momentų.

Dr. Skardžius ir dabar skaudžiai pergyvena, kad stokoja gyvosios kalbos šaltinių, tautos kamieno, iš kurio naudodamasis galėtų toliau dirbti mokslinį mūsų kalbos tyrinėjimą, nagrinėjimą. Kiek ir kaip jis nori tęsti šį darbą, tai liudija jo vienas pasakymas: „Kad būtų užtikrinta, jog nuvykęs į Lietuvą galėsiu bent ketveris metus laisvai dirbti savo darbą, tai palikčiau šeimą, rizikuočiau savo gyvybę ir vykčiau, priimčiau tarybinius kvietimus grįžti į Lietuvą". Žinoma, Jubiliatas puikiai žino, kad sovietiniame „rojuje" tokio užtikrinimo niekas negali duoti, todėl su širdgėla turi pasilikti tremtyje, kur naudojasi tik rašytiniais kalbiniais faktais!...

Dirbdamas Vytauto Didž. Universitete, buvo „Gimtosios Kalbos" redakcinės komisijos narys, o sovietų okupacijos metu, kada grėsė pavojus mūsų gimtajai kalbai, jisai pasiėmė šio laikraščio vyriausiojo redaktoriaus pareigas. Be „Gimtosios Kalbos", jubiliatas įvairiais kalbiniais klausimais rašė Nepriklausomoj Lietuvos periodikoje ir dabar rašo tremties spaudoje, o „Mūsų Kelyje" redaguoja ir daugiausia pats rašo kalbinius straipsnius „Kalbos kampelyje". Jis yra ir Lietuvių Kalbos Draugijos pirmininkas.

Baigdamas rašyti, noriu pažymėti, kad mūsų brangusis bendrinės lietuvių kalbos kūrėjas prof. Jablonskis, pirmą kartą pas save pasišaukęs jauną studentą Pr. Skardžių, gerokai suklydo, abejingai sakydamas: „Ką, tai tu nori būti antrasis Jablonskis?" Bet paskui, matomai, išsisklaidė jo abejojimai dėl Pr. Skardžiaus kalbinių gabumų ir jo polinkio moksliniam darbui, todėl ne tik pasikvietė pas save sekretoriauti, bet ir stengėsi jaunąjį studentą, išsiųsti į užsienį, kur galėtų pasirengti ateities moksliniam lietuvių kalbotyros darbui.

Lai bus man leista visų lituanistiką studijuojančių ir studijavusiųjų studentų vardu palinkėti didžiai Gerb. Jubiliatui prof. Dr. Pr. Skardžiui geriausios sveikatos, patvarios energijos, kiek galint patogiau praleisti tremties dienas svetimose šalyse, o laikui atėjus, laimingai su visa šeima sugrįžti į laisvą tėvynę Lietuvą, kur galėtų vėl pasinerti į jo pamėgtąjį mūsų kalbotyros mokslinį darbą, parašyti užsimotąjį „Etimologinį lietuvių kalbos žodyną" ir daug kitų mokslinių lituanistinių veikalų, paruošti naujas lituanistų eilės ir ilgai, ilgai bei laimingai gyventi.

A. Tveraitis

30 metų pirmam Lietuvos Respublikos Prezidentui

Balandžio 4 d. suėjo 30 metų, kaip aukščiausios galios vienetą tuometinėje Lietuvoje — Prezidiumą — pakeitė I-sis Lietuvos Respublikos prezidentas Antanas Smetona.

1918. 11. 2 Valstybės Tarybai atmetus Uracho kandidatūrą, Augustinas Voldemaras 1918 metų lapkričio 5 d. sudarė pirmąjį ministerių kabinetą. Respublikos vyriausybė savo veiklą pagrindė spalių mėn. VT paruoštos laikinosis konstitucijos dėsniais, išrinkdama prezidiumą: pirm. A. Smetona, vicepirm. — J. Staugaitis ir S. Šilingas. Jie visi trys ėjo Respublikos Prezidento pareigas. Valdė per ministerių kabinetą, atsakingą prieš Valstybės Tarybą. Pastarosios pareiga buvo leisti įstatymus bei daryti sutartis su kitomis valstybėmis. Valst. Tarybai priklausė interpeliacijų ir paklausimų teisė. Valst. Taryba tada vadinta „pamatiniai dėsniai" pavedė laikinai valdžiai išleisti Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymą. Išrinktasis prezidentas gavo teisę Tarybos sesijų pertraukų metu, ministerių kabinetui pritarus, leisti įstatymus.

Naujai išrinktas prezidentas A. Smetona, nors kaip prezidiumo pirmininkas nuo pat pradžios vadovavo nepriklausomybės atstatymui, balandžio 4 d. visą atsakomybę perėmė ant savo pečių.

Tuometinę padėtį atvaizduoja šie istoriniai faktai. Sausio mėn. bolševikai užėmę Šiaulius, grasino Telšiams, Alytui, Kaunui. Vasario mėn. ties Kėdainiais įvyko pirmasis mūšis su bolševikais, jie buvo atstumti, žuvo pirmasis N.L. karys. Kovo 5 vyriausybė paskelbė naujokų ėmimą. Balandžio 19 lenkai užėmė Vilnių. Lietuvių kariuomenė gegužės mėn. pradeda ofenzyvą prieš sovietus. Atsiima Ukmergę ir Panevėžį. Birželio mėn. visas frontas perkeliamas pagal Nemunėlio upę, Kamajus, Uteną. Liepos-rugpiūčio mėn. sovietai nustumiami už Dauguvos 1919 metų pabaigoj kautynės su bolševikais užbaigiamos.

Tik 30 metų, gi iš Prezidiumo narių — A. Smetona — miręs, J. Staugaitis (?), St. Šilingas ištremtas Sibiran. (alm.)

Stp. Vykinto paskaita

S. m. balandžio 9 d. Dillingene lankėsi žinomas žurnalistas Steponas Vykintas. Vietos Apylinkės Komiteto prašomas, jis mielai sutiko šia proga stovyklos gyventojams skaityti paskaitą tema: „Lietuva trijų imperialistų apsupoj". Turininga, vaizdi ir išsami paskaita su atsakymais į klausytojų iškeltus paklausimus užsitęsė daugiau kaip dvi valandas.

Išsamioje paskaitoje išryskinta rusų, lenkų ir vokiečių imperializmas Lietuvos atžvilgiu. Tas imperializmas dar ir dabar tebetūnojąs minėtų tautų politikų galvose ir jis dar labiau sustiprėsiąs, kai bolševizmui žlugus visos Europos tautos, o jų tarpe ir Lietuva, pakilsiančios kurti kiekviena savo naują nepriklausomą gyvenimą. Lietuvai dar teksią susidurti ir su naujai bekylančiu gudų imperializmu, į kurį lietuviai jau dabar turėtų atkreipti rimtą dėmesį. Visi lietuviai, — tiek tremtiniai Vakarų Europoje, tiek kituose laisvuose kraštuose gyveną, — turėtų tramdyti savyje srovines aistras, mažiau siekti partinio dominavimo, o daugiau žiūrėti bendrųjų Lietuvos ateities interesų, kad dabar liejamas krašte partizanų kraujas ant mūsų nekristų prakeikimu...

Prelegentui atsakius į paskaitą liečiančius ir kitus pakeltus klausimus, gausūs klausytojai dėkingi išsiskirstė. (p)

DĖL „MILAŠIAUS MIRTIES DEŠIMTMEČIO MINĖJIMO"

Mūsų bendradarbis Paryžiuje p. Z. U. prašo pranešti, kad „Mūsų Kelyje" Nr. 24/25, 1949. III. 30., tilpęs „Milašiaus mirties dešimtmečio minėjimas", pasirašytas „Mūsų Kelyje" — „(z. u.)" — be parašo atspausdintas daugelyje laikraščių, yra ne jo parašytas ir kad jis nieko bendra su tuo pranešimu neturi.

Redakcijos prierašas: Pastebime, kad nurodytas inicialas po „Mūsų Kelyje" atspausdintu str. „Milašiaus mirties dešimtmečio minėjimas" pakliuvo tik per nemalonią ir neapdairią korektūros klaidą, dėl kurios savo bendradarbį Paryžiuje p. Z. U. nuoširdžiai atsiprašome.

Sportiniai apmąstymai iš New Yorko

Sparti emigracija duoda pastiprintų vilčių, kad netrukus bus galima pakalbėti ir apie New Yorke susibūrusių tremtinių sportinę veiklą. Iki šiol sportinių prošvaisčių šiame didmiestyje kaip ir nebuvo. Atkaklesnieji mėgėjai pasitenkindavo retomis išvykomis į Madison Square Garden ar į kokį stadioną. Bet ir tokių, kurie mėgtų kad ir ne patys sportuoti, bet nors pasižiūrėti, nebuvo gausu. Ne reta sutikti netolimoj praeity didelį rungtynių entuziastą, kuris, patekęs į New Yorką, savo aistrą primiršo, paskendo kasdienybėj ir savaitgalyje duoklės sportui taip ir neatiduodavo. Ne be to, kad sunkiau ištrūkti iš nuovargio, ypatingai jei kam tenka dirbti neįprastinį, fizišką darbą, bet iš kitos pusės pasigendama pasiryžimo.

Paklausti tokie buvusieji sporto entuziastai, kodėl pasuko į kitokius, kartais gana banalius savaitgalio malonumas, atsako, kad beisbolas jų nevilioja, o daugiau, esą, nėra ko žiūrėti. Toks pasiteisinimas yra daugiau nei nesusipratimas. JAV ne vien beisbolas. Bent New Yorke galima pasirinkti įvairiausių sporto šakų ir grynai europinio stiliaus žiūrovui nėra kada nuobodžiauti. Išlaidų taip pat daug nesusidaro — galima pasitenkinti kuklesnėmis vietomis ir tai nėra brangiau, nei keturias valandas praleisti prirūkytam geresnio kino teatro balkone.

Štai, pusantrų metų išgyvenus New Yorke, teko pamatyti visa litanija pasaulinio masto sporto įvykių.

Jei amerikiečiai futbole dar silpnoki, tai perdaug nebuvo ko nusiminti. Praeitais metais viešėjo FC Liverpool, FC Djurgarden iš Stockholmo, Izraelio rinktinė. Dvikovė tarp FC Liverpool ir FC Djurgarden buvo aukšto lygio ir patenkino ir labai išlepintą europinio futbolo žiūrovą. Šiemet į JAV atvyksta Belfasto Celtics, Newcastle United ir dar keletas europinių vienuolikių.

Teniso pasaulyje teko matyti amerikiečių didžiūnus: Parker, Gonzales, Schroeder, Talbert, Shields, Flam/Falkenburg; iš moterų: Osborne Du Point, Brough, Moran, Todd, Hart. Iš užsieniečių: Drobny, Quist, Sidwell, Stegmann, Borotra, Bernard, Long. Iš profesionalų: Kramer, Riggs, Segura, Pails. Žodžiu, iš visų pasaulio kampų rinktinės baltojo sporto pajėgos.

Iš dailiojo čiuožimo — Barbara Anna Scott, Sonja Henie ir įvairiaspalviai ledo revue, kurie žėrėjo ne tik prabanga, bet ir dažnai puikiu čiuožimu.

Krepšinyje kas kelios dienos (visą žiemą) galėjai stebėti aukščiausios profesionalų klasės BAA pirmybių rungtynes, universitetų komandų pirmenybes, pačius iškiliausius turnyrus. Tas pats ir ledo ritulyje, kur Madison Square Garden pirmenybių rungtynes žaidė patys geriausi profesionalai iš Kanados ir JAV.

Bokse europinės simpatijos atgydavo bežiūrint Cerdano pergalių, nors kiti europiečiai pasirodė silpniau.

Lengvojoj atletikoj žiemą buvo apstu europiečių, kurie bent šiemet halėse pasirodė labai puikiai. Reiff, Slikhuys, Ahlden, Bengtsson nuskynė daug pirmųjų vietų ir triumfavo JAV lengvosios atletikos pirmenybėse. Prancūzas Hansenne pasirodė silpniau, bet gerą įspūdį paliko norvegas Kaas, šuolyje su kartimi nedaug atsilikęs nuo amerikiečių titanų Morcom, Richards ir Montgomery.

Na, dar pridėkime amerikiečių silpnybę beisbolą ir rugby, kas daugiau susipažinus su tais mums neįprastiniais žaidimais gali, duoti daug smagių akimirkų. —

Tai mažytė ekskursija iš to, ką per pusantrų metų buvo galima New Yorke pamatyti. Repertuaras yra gausus, įvairiaspalvis ir tik reikia truputį nepatingėti.

Prieš Velykas New Yorke atsirado krepšininkai Alfonsas Andrulis ir Bagdonas iš karto pasuko aktyvesniu keliu ir, pavyzdžiui, Andrulis jau antrą vakarą sėdėjo Madison Square Garden ir susipažino su profesionalais krepšininkais. Žaidė New Yorko Knickerbockers-Baltimore Bullets (1948 m. BAA meisteris). Andrulis profesionalais nebuvo labai sužavėtas — iš jų jis tikėjosi daugiau. Žaidimas, jo nuomone, labai sumechanizuotas, derinių ne taip gausu, o verčiamasi mėtymų serijomis. Be to, ir žaidimo sparta nėra didelė. Mėtymai puikūs. Jo privati nuomonė ta, kad tremties rinktinė labai daug nuo tokių profesionalų negautų. Didelė problema yra ūgis, kuriuo mūsų žaidikai negali pasigirti. Nors, pagaliau, vien milžinų komanda nelabai vykęs dalykas, bet pora aukštaūgių turėti būtina.

Atvykus keletai pajėgių krepšininkų, galvojama, kad New Yorke dar per vasarą susidarys lietuvių krepšinio komanda, juo labiau, kad netrukus žymesnių pajėgų susilauksime daugiau. Lietuvių Atletų Klubas Brooklyne, nors šiuo metu sportinio aktyvumo nerodo, yra mielai sutikęs pagelbėti tokiai komandai atsistoti ant kojų ir belieka tik sumedžioti pakankamai aukštos klasės žaidikų. Tai būtų naujas dalykas, nes iki šiol New Yorke stipresnio lietuviško sporto vieneto pasigendama, ir čia tremtiniai gali pradėti naują vagą, kuri neabejotinai turėtų nemažai reikšmės lietuvių vardo garsinimui.

Tremtinys Stasys Meilus balandžio mėn. pirmomis dienomis jau dalyvavo JAV stalo teniso pirmenybėse. Pasirodymas buvo gana sėkmingas — pirmasis pirmenybių varžovas, John Ried, nugalėtas 21—25, 21—12, 21—18. Dar nebuvo tekę girdėti, kad lietuviai būtų dalyvavę tokio masto JAV pirmenybėse.

Tai pirmieji pasireiškimai ir būtų smagu, jei susibūrę tremtiniai toliau judintų sportinę veiklą ir tęstų tremtyje taip išbujojusias tradicijas.

KĘSTUTIS ČERKELŪNAS

Įvairenybės

Kaip reikia rašyti scenos veikalą? — Žymus anglų dramaturgas George Bernard Shaw, kartą paprašytas papasakoti taisykles, kuriomis jis vadovaująsis dramos veikalus rašydamas, atsakė, kad jis jokių taisyklių niekad nesilaikęs. „Aš tik galvojau apie savo kišenę, apie teatro savininko kišenę, apie tai, kiek ilgai gali žmonės savo kėdėse išsėdėti, neužsinorėję nueiti į bufetą atsigaivinti, apie aktoriaus balso pajėgumą ir apie tai, ką gali galerijos paskutinėje vietoje girdėti ir matyti ten sėdįs vaikigalis." (Marg.)

Kinų mandagumas. — Anot Vaižganto, neišrašęs vežimo popieriaus, nebūsi rašytojas. Tą skaudžią tiesą patyrė ne vienas pradedąs rašyti, kai jo rankraštis grįžta su leidėjo paaiškinimu, kodėl rašinys netinka spaudai. Leidėjo prierašas, žinoma, visada būna mandagus, — negi žmogų įžeisi.

Bet niekur asmens savigarba taip neglostama kaip pas kinus. Kinijoje „neišketas autorius" guodžiamas lipšnaus leidėjo maždaug šitokiais žodžiais:

„Tamstos rankraštį perskaitėme su begaliniu pasigėrėjimu. Šventaisiais mūsų protėvių pelenais prisiekiame: niekad mums dar neteko susipažinti su tokia neįkainojamos vertės knyga. Jeigu mes išleistume šią knygą, tai ateityje nebegalėtume spausdinti prastesnių knygų. Ir kadangi mes neįsivaizduojame, kad ateinančių 10.000 metų būvyje bepasirodys kita knyga lygi jūsiškei, tai mums neapsakomai sunki pareiga yra grąžinti jums šitą nežemišką kūrinį, maldaujant jūsų atleidimo." (Marg.)

Ginčas dėl šventųjų. — Katalikas ir žydas susiginčyjo kartą, kurio tikėjimas turi daugiau šventųjų. „Gerai, — tarė katalikas, — skaitykim. Kad būtų lengviau šventuosius suskaityti, vienas antram, paminėjus šventojo vardą, išraunam po plauką iš barzdos." Žydas ir katalikas abu buvo barzdoti. „Šventas Abraomas", — tarė žydas ir išrovė katalikui iš barzdos plauką. „Šventa Uršulė su 5000 seselių šventųjų", — tarė katalikas ir pagriebė žydui už visos barzdos. (Saul.)

Gyvulių mėgėjas policininkas. — Gatvių sankryžoje, kur visuomet vykdavo gyvas judėjimas, nuo važiuojančio sunkvežimo nukrito pieno bidonas ir pienas išsitaškė ant gatvės grindinio. Judėjimą reguliuojąs policininkas sulaikė visą susisiekimą, kol šoferis užsikrovė bidoną. Jau buvo policininkas beatpalaiduojąs judėjimą, kada pamatė ateinant katę ir pradedant laižyti palietąjį pieną. Policininkas nieko nebedarė, autovežimiai stovėjo kaip stovėję, signalo šviesa tebebuvo vis raudona. Ir tiktai kada katė prisilakusi pieno pamažu grįžo savais keliais, iš kur buvo atėjusi, davė policininkas ženklą atstatyti normalų judėjimą. (RD)

Išvaizda nulemia pasirinkimą. — Vienos įstaigos viršininkas ieškojo naujos sekretorės ir pasiryžo pagaliau pasirinkti tą, kurią patars psichologas. Vienu metu buvo patikrintos trys kandidatės. „Kiek yra du ir du?" — paklausė psichologas pirmąją kandidatę. „Keturi", — tučtuojau pasigirdo atsakymas. Antroji mėgaitė į tą patį klausimą atsakė: „Galėtų būti ir dvidešimt du." Trečiosios atsakymas buvo: „Gali būti dvidešimt du, bet gali būti ir keturi."

Kai mergaitės išėjo iš kambario, triumfuodamas psichologas kreipėsi į įstaigos viršininką: „Matote, ką reiškia psichologija. Pirmoji kandidatė kalba aiškią teisybę. Antroji girdi, kaip auga žolė. Su trečiąja galima pasikalbėti: jai ir taip geral ir taip neblogai. Dabar man įdomu, kurią gi jūs pasirinksite?"

„Jau turiu: pasirinkau tą blondinę su mėlynomis akimis!" — nė akimirkos negaišęs atsakė įstaigos viršininkas. (RD)

Įvairios žinios

● **Tarptautinis teismas Haagoje, išnagrinėjęs bylą tarp britų ir albanų, rado, jog Albanija yra kalta dėl dviejų Britų laivų naikintuvų sugadinimo Korfų kanale, dėl 44 jūrininkų užmušimo, 42 sužeidimo. Be to, priteista iš Albanijos sumokėti britams padarytus nuostolius.**

● **DM praneša, kad Šveicarijos, Prancūzijos ir Italijos vyriausybių ekspertai nutarę jau kasti tunelį po Mont Blanc kalnu. Projektui įvykdyti dirbsią per 3.000 prancūzų ir italų darbininkų net keletą metų. Tunelis sutrumpinsiąs kelią tarp Šiaurės Italijos ir Paryžiaus net keletą valandų.**

● **Australijoje, Sydney mieste du komunistai buvo suimti, kai kelis kartus mėgino sutrukdyti liberalų partijos mitingus. (AP)**

● **JAV prezidentas numato paskirti ambasadoriumi į Maskvą Alan G. K. Kirk, kuris dabar yra ambasadoriumi Belgijoje.**

● **Sovietų Sąjungos nuolatinis atstovas išreiškė J. Tautose 30-tą kartą veto, užblokuodamas Pietinės Korėjos priėmimą į J. Tautas.**

● **Berlyne JAV kariuomenės dieną trijų pajėgų komendantūra išleido amnestijos potvarkį, kuriuo atleidžiama nuo denacifikacijos 60—70 %, ypač jaunimo ir senimo. Visi 30 metų ar jaunesni asmens, taip pat per 65 metų arba kurie 50 % nedarbingi, išimami iš Sąjungininkų denacifikacijos įstatymų bausmės. Neliečia tų asmenų, kuriems prašymai buvo jau atmesti dėl denacifikacijos. Jaunimo organizacijų palies per 100.000 narių vakariniuose Berlyno sektoriuose. (AP)**

● **Šveicarija vis dar nenori prisidėti prie Europos Unijos ir nenori įeiti į Europos organizuojamą parlamentą. Šveicarija savo nenorą prisidėti prie Europos unijos motyvuoja savo konstitucija, kurioje yra pabrėžtas neutralumas karo atveju. Dėl šios priežasties ji ir atsitolina nuo Europos draugystės. (AP)**

● **Gen. leit. Rudenko, Sovietų Niurnbergo bylos prokuroras ir V. Kravčenkos byloj liudininkas, „Mittags Echo" žiniomis, patekęs į Maskvos nemalonę, nes jis nemokėjęs atsakyti į Kravčenkos užmetimus ir, be to, iš teismo salės išėjęs nė žodžio nepasakęs. (Tur būt, teisybę vienas sakę, kad visi rusų liudininkai iš Paryžiaus nuvažiavo tiesiog į Sibirą).**

● **Šveicarijos federalinės įstaigos yra pareiškusios, jog V. Kravčenko atsilankymas Šveicarijoje nebūtų maloniai sutiktas. V. Kravčenko, laimėjęs bylą, nori lankytis kituose Europos kraštuose, bet kaip matyti, Šveicarija jo nelabai pageidauja. Greičiausiai jam nebūsią leista kalbėti politinėmis temomis. (R)**

● **20.000 danų su deglais žygiavo prie parlamento rūmų, nors pylė lietus, ir įteikė premjerui rezoliuciją, reikalaudami įtraukti į Vokietijos taikos sutartį klauzulę, kuria būtų apsaugoma danų mažumos teisių nepriklausomybė Šiaurinėje Vokietijos provincijoje, Schleswig-Holsteine.**

1920 metais įvykdytu Schleswigo referendumu, dauguma šiauriečių pasisakė už prisijungimą prie Danijos, kai pietinė dalis pasiliko prie Vokietijos. Dabar vėl reikalaujama referendumo pietinėje Schleswigo srityje. (AP)

● **Amerikos ambasadorius L. Douglas Londone bemeškeriodamas nelaimingu būdu užkabino kabliuku už akies ir dabar guli ligoninėje, kur jo sveikatą tiria net karališkosios šeimos gydytojas. (DM)**

Prieš bolševikinė demonstracija Münchene

(Ptadžia 1 pusl.)

rengdama skirstytis, prasidėjo tam tikros lenktynės su kareiviais ir stumdymasis gatvėse. Čia buvo panaudotos ašarinės dujos.

Nors netvarkingai, bet vis dėlto tam tikra dalis eisenos dalyvių pasiekė Herkomerplatz, kur jie taip pat dujomis, tankais ir durtuvais buvo išvaikyti. Tokiai padėčiai susidarius, be abejo, mitingas Herkomerplatz įvykti negalėjo.

Tenka apgailestauti, kad ši gražiai prasidėjusi ir tvarkingai vykusi demonstracija, susidūrusi su kliūtimis, negalėjo būti tvarkingai ir planingai užbaigta. Be to, tenka smerkti ir tuos eisenos išsišokėlius, kurie įsikarščiavę bandė į mūsų draugus amerikiečių karius paleisti akmenis arba grąžinti jiems numestas ašarinių dujų bombas. Tokios priemonės netinka naudoti prieš tuos, kurie atsako už tvarką ir rimtį. Tačiau iš kitos pusės nustebino ir amerikiečių karių laikysena demonstrantų atžvilgiu. Mums buvo tiesiog staigmena, kai kariai pradėjo su šautuvais daužyti ir naikinti plakatus, kurie bylojo pasauliui apie Sov. Sąjungoj viešpataujančią vergiją, religijos ir žmonių persekiojimą bei tremtinių šauksmą į laisvąsias tautas pagalbos prieš JT pasmerktą genocidą. Taip pat labai skaudu buvo matyti, kai įsiterzinę kariai pradėjo draskyti nuo dalyvių krūtinių prisegtus lapelius su užrašais: „Laisvė tautoms, laisvė žmogui". Pagaliau neskaitant daugybės ašarinių dujų bombų, vis dėlto 2 ukrainiečiai, 1 kazokas, 1 ukrainiečių UPA dalyvis ir 2 moterys buvo sužeista durtuvais arba mašinomis.

Vietos komunistai, nors ir labai nedrąsiai, bandė demonstracijai kenkti. Jau Königsplatz kalbų metu buvo išpiauta 3 m. laido, kuris jungė garsiakalbius ir privertė keletai minučių kalbas pertraukti. Be to, prie Prinzregenten tilto, kur policija bandė demonstrantus sulaikyti, vienas komunistas į vokiečių policininkus paleido akmenį, tuo norėdamas demonstraciją sukompromituoti. Tik griežtai įsikišus karo policijai, šiam pavyko išnešti sveiką kailį.

Ši masinė tremtinių demonstracija, pasibaigusi 15 val., padarė didelį įspūdį kaip vokiečių visuomenei, taip ir užsieniui. Ją plačiai aprašė vokiečių ir užsienio spauda bei paminėjo laisvųjų tautų radijas. Kaip žinoma, šiai demonstracijai vadovavo Antibolševikinio Tautų Bloko Komitetas, į kurį įeina 18 tautų atstovai.

Pasibaigus demonstracijai, įvyko spaudos konferencija, kurioje dalyvavo užsienio, vokiečių ir tremtinių spaudos atstovai. Čia Antibolševikinio Tautų Bloko atstovai suteikė spaudai reikalingas informacijas ir atsakė į spaudos atstovų iškeltus klausimus.

M. G.

PRANEŠIMAS

„Lietuvos Žemės Ūkis ir Statistika", kurią išleido Ž. Ū. D. S-ga, yra jau atspausdinta. Atsiųsti užsakymai iki balandžio 15 d. yra išpildyti — knygos visiems išsiųstos. Paskutinės siuntos išsiųstos balandžio 16 d.

Užsakymus siųsti šiuo adresu: A. Musteikis, **(13b) Dillingen/D.,** Litauisches Lager. Užsakyme pažymėti knygų skaičių ir įrišimo būdą — minkštais (8 DM) ar kietais (9 DM) viršeliais. Platintojams duodama nuolaida nuo 5 iki 10%, žiūrint užsakyto knygų skaičiaus.

Ž. Ū. D. S-gos Įgaliotinis

Amerikietis ieško batsiuvio

Amerikos lietuvis ieško nevedusio vyro batsiuvio, kilusio nuo Joniškio, Pašvitino ar Linkuvos. Jis turi būti nejaunas, blaivus, nerūkas ir teisingas. Tokiam vyrui atsiųs darbo garantiją. Rašyti šiuo adresu: A. Gulben, Oxford, Mass., U.S. America.

Jeigu Konsulas paklaustų:

Ar turi **Bražviliaus** feljetonus **„NORMUOTOS ŠYPSENOS"?...**

Įsigyk, kad galėtum atsakyti „taip".

Pardav. kaina DM 1,80. Platina (per stov. platintojus) Spaudos skyrius, Wittjestr. 14, (21a) Detmold.

PIGI IR GERA DOVANA VELYKŲ ŠVENČIŲ PROGA

LTB Hesseno Apygardos Komiteto išleistas albumas **„Lithuania"** turi apie 100 gražių nuotraukų iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos miestų ir visos Lietuvos krašto. Yra trumpa lietuvių, anglų, prancūzų, vokiečių kalbomis Lietuvos istorinė bei ūkinė apžvalga ir pasiekti laimėjimai per 22 metus ir dabartinė komunistų priespauda. Emigruojančiam bus labai puiki priemonė supažindinti savo šeimininką su Lietuvos gyvenimu.

Albumo kaina 6 DM. Platintojams 10% nuolaidos.

Užsisakyti: (16) Hanau/M., Hesseno Apyg. Komitetas, Lit. DP Camp.

Eugenija **Mažeikienė,** gyv. USA, 4529 S. Hermitage Ave., Chicago 9, Ill., ieško Aldonos Lekavičiūtės-Žilevičienės, 23 mt. amžiaus, iš Kaišiadorių.

I.R.O. PAIEŠKOJIMŲ ĮSTAIGA. AROLSEN prie KASSELio, ieško šių asmenų:

Klovaitė Bronė, gim. 1912. 12. 19 d. Mažeikių apskr., Ylakiuose, pask. žinia iš Vokietijos; **Plenus** Berta, g. 1891. 8. 21 d. Šilutės apskr., Rusnėje; **Proscevičius** Feliksas, g. 1884. 2. 11 d. Panevėžyje, pask. žinia 1945 m. iš Bambergo; **Radišat** Albert, g. 1911. 3. 14 d. Kelupėnuose; **Raišutis** (Blusis) Ieva, g. 1904. 5. 3 d. Klaipėdoje, spėjama esant Bavarijoje; **Rusteika** Petras, g. 1914. 3. 10 d. Telšių apskr., gyveno Kaune.

Brosat Heinrich, g. 1926. 2. 2 d. Raseinių apskr., Raitininkuose, pask. žinia iš Eitkūnų, Rytpr.; **Cinkaitė-Tumienė** Liuda, pask. žinia iš Vokietijos; **Doveikaitė** Regina, g. 1921. 5. 5 d. Kaune, pask. žinia iš Kauno; **Jasiūnienė** Marija, apie 28 m. amžiaus, g. Panevėžyje, spėjama esant kažkur Vak. Vokitijoje; **Leitonas** Albinas, g. 1924 m. Joniškyje, Šl., iš tenai ir paskutinė žinia apie ieškomąjį; **Ramašauskienė** Stella, gim. Alytaitė, 1888 mt. Lietuvoje, pask. žinia iš Vilkaviškio apskr.; **Skeivys** Orestas, gim. 1921. 3. 19, gyveno Mažeikių apskr., Butikiuose; **Stančius** Kostas, kilęs iš Mažeikių, spėjamas gyvenant kur nor amerikiečių ar britų zonoje; **Turovas** ar Turavas Jonas, g. 1902. 2. 3 d., gyveno Palėkiuose, pask. žinia iš Karaliaučiaus; **Urnėžius** Liudas, g. 1907. 8. 19 d. Šiauliuose, pask. žinia iš Pabradės ties Vilniumi, Lietuvoje.

Lietuvoje gyvenęs vokietis Gerhard DIERSTEIN, dabart. adr.: (16) Rockenberg b. Butzbach, Klostergasse, ieško savo buvusių bendradarbių-sportininkų: 1) **Penkausko** Stasio (sporto klubas „Perkūnas", Kaune) ir 2) **Misiūno** Kazio. Ieškomieji arba apie juos turintieji žinių prašomi atsiliepti.

Coll.
E. JAKUBAUSKUI
jo mylimam Tėveliui mirus, liūdesio valandoje reiškiame gilią užuojautą —
Darmstadt'o T. H. Lietuviai Studentai

Redakcija straipsnius taiso bei trumpina savo nuožiūra ir nesunaudotų rankraščių nesaugo. ● Už skelbimų turinį redakcija neatsako. ● Užuojautos, sveikinimai ir skelbimai bei pranešimai iki 10 petito eilučių — 5,- DM, toliau už kiekvieną eilutę po 50 pf. ● Paieškojimo skelbimai privalo būti apmokėti už kiekvieną paieškomą asmenį po 1,- DM. ● Už skelbimus ir paieškojimus pinigai siųsti kartu su tekstu. ● Platintojai už surinktą prenumeratą ir parduotus paskirus numerius gauna 10% nuolaidos. Laikraščio grąžinimai vengtini. ● Prenumeratos mokestis su pašto ir ekspedicijos išlaidomis vienam mėnesiui 3,- DM, užsienyje 4,- DM. Paskiro Nr. kaina 0,40 DM.

Printer: Verlagsanstalt Manz, Dillingen/Donau. — Population to be served: 20.000.

MŪSŲ KELIAS

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais

Dillingen a. d. Donau, Kapuzinerstr. 16

Vyr. Redaktorius D. Penikas
Redaktorius Al. Laikūnas.

Lithuanian Newspaper „OUR WAY", Semi-Weekly. Authorized by EUCOM HQ, Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 205. Circulation 4000.

AL p3346
L.arch.

6 psl. Nr. 29/30 (219/220) 1949. IV. 14.

MŪSŲ KELIAS
LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Našlaičių įkurdinimas J.A.V-bėse

BALF'o Įstaiga Europoje yra pradėjusi vykdyti registraciją naslaičių, norinčių emigruoti į JAV. Visi lietuvių stovyklų komitetai, LTB Apylinkių Komitetai, o taip pat ir privatūs asmenys prašomi padėti mums surinkti reikalingas žinias. Mums reikia šių davinių: našlaičio pavardė, vardas, lytis, gimimo data, adresas, kas yra atsitikę su jo tėvais, ar turi globėjus, ar būtinai nori vykti kartu su savo globėjais, ar sutiktų vykti vienas. Bus daromi žygiai jų įkurdinimui J.A.V-bėse. Našlaičiais laikomi vaikai ir jaunuoliai iki 18 metų amžiaus, kurių tėvai yra mirę, pasilikę Lietuvoje arba dingę karo metu.

Pagal DP bilių įsūnytieji arba globojamieji vaikai negali emigruoti kartu su savo globėjais- pagal globėjų turimas darbo ir buto garantijas. Įvairios šalpos ir emigracijos organizacijos — jų tarpe ir BALF'as — daro žygius, kad būtų pašalintos kliūtys įsūnytiems ir globojamiems vaikams emigruoti kartu su globėjais. Tokių vaikų globėjai prašomi irgi mums suteikti viršuj suminėtas žinias.

Taip pat prašome pranešti mums ir apie tuos vaikus, kurių tėvai yra Amerikos piliečiai ir jau yra išemigravę vieni be vaikų arba greit galėtų išemigruoti, bet neemigruoja, nes negali pasiimti su savim vaikų, neturinčių Amerikos pilietybės. Tokioms šeimoms bus stengiamasi taip pat padėti. **BALF'o Įstaiga Europoje**

BELGIJA

IRO Vyr. Būstinėj, Ženevoje, yra svarstoma Belgijos problema, bet dar nėra nutarta, kas daryti su dideliu skaičium DP angliakasių, kurie greit baigs atidirbti sutartą dvejų metų laiką. IRO tikisi, kad dalis sutiks ir toliau dirbti angliakasio darbą kaip laisvi darbininkai, o kiti susiras darbą kitose profesijose. Bet bus ir tokių, kurie Belgijoje pasilikti nebegalės. Todėl IRO svarsto klausimą, ar nevertėtų jiems leist išemigruoti iš Belgijos į kitus kraštus. Kai šie klausimai bus galutinai paaiškėję, BALF'as painformuos per spaudą. Į Vokietiją jiems sugrįžti tuo tarpu nenumatoma leisti.

DĖL MAISTO KONFISKAVIMO GROHN'O PEREINAMOJOJ STOVYKLOJ.

Buvo padaryti žygiai, kad paskutinėje pereinamoje stovykloj, Grohn'e (prie Bremeno) iš važiuojančiųjų neatiminėtų maisto produktų, bet stovyklos administracija paaiškina, kad tai esą daroma dėl švaros ir sanitarinių sumetimų. Jie nori, kad kambariai būtų švarūs ir todėl neleidžią gyventojams juose laikyti maistą. Kadangi šis argumentas maisto konfiskavimui pateisinti nėra pakankamas, BALF'as imsis papildomų žygių, kad draudimas įsinešti maistą į šią stovyklą būtu panaikintas.

BERAŠČIŲ PROBLEMA

JAV imigracijos įstatymai (tas liečia ir kitus kraštus, pvz. Kanadą) reikalauja, kad norįs imigruoti asmuo mokėtų rašyti savo gimtąja arba kuria kita kalba. Raštingumo reikalavimai į JAV yra, palyginti, lengvai išpildomi. Todėl neraštingiesiems dar ir dabar nėra per vėlu pramokti nors truputį rašyti. Prašome juos iš anksto tuo susirūpinti, kad vėliau nebūtų sunkumų su emigracija.

ATSIUNTUSIEMS PRAŠYMUS NEVARDINĖMS GARANTIJOMS GAUTI

Prieš kiek laiko BALF'o Įstaiga Europoje per mūsų spaudą paprašė atsiliepti mūsų tautiečius, norinčius gauti nevardines garantijas žemės ūkio darbams, tarnaitėms ir gail. sesutėms JAV. Iki šiol gavome labai daug prašymų, bet turime pranešti, kad jų visų tuo tarpu patenkinti negalime. Prašymai bus patenkinti pagal tai, kiek kitos organizacijos turės garantijų numatomų paskirti lietuviams. Daugelis atsiuntusiųjų prašymus prašo juos tuojau painformuoti, kada jie gali tikėtis savo prašymo išsprendimo arba kokioje būklėje tas reikalas yra. Daugiau informacijų, negu buvo BALF'o skelbime, neturime ir todėl atsakinėjimas į tokius paklausimus neturės prasmės, o be to, dėl darbo gausumo ir neįmanomas. Kiekvienas, kuriam bus gauta garantija, apie tai bus painformuotas arba betarpiškai arba per atitinkamą IRO pareigūną.

BALF'o Įstaiga Europoje

Graži velykinių margučių tradicija

Aleliuja - - - -

Aušta pergalės rytas. Keliais, takais ir vieškeliais skubame pasveikinti To, kuris mirtį nugalėjęs keliasi naujam gyvenimui. Pakelės puošiasi žalumynais, švelnus vėjas ūčiuoja žibutes, saulė šypsodamosi budina keltis. Taip sodru. Taip gera. Ir glosto tave tada gimtosios žemės kalba:

„Sodas. Svirtis. Žmonės skuba
Pakelėj smūtkelis rymo.
Platus laukas. Sodrios gubos
Ir garuojantis arimas.

Tolumoje miškas. Kalvos
Lyguma gėlėm nusėta
Ir aukštybių mėlio spalvos
Ir darželio kvapios mėtos."

Guodžia. Taip nuoširdžiai į tave kalba. Ir tu neatsilaikai. Tavo nevaržyto juoko pilni laukai. Tavyje tiek jėgos. Tavyje negęstančių gerųjų pradų. Tu ir siela ir kūnu toks lengvas ir švarutėlis, kaip krikštolas.

Tu gimtoje žemėje, kur tūkstančiai parklupę garbina Viešpatį. Mirtį ir blogį nugalėjusį. Ir tu tari:

„Tolimas,
kaip spindinti dangui žvaigždė
ir nepasiekiamas
kenčiančiojo ranka
ir neprakalbinamas
kalba menka
Tu esi
Rex!"

O šiandien tau vietoj džiaugsmo, bekraštis skausmas, kaip juodos gedulo vėliavos plazda: virš miestų, kaimų ir sodybų.

Ir šiandien tavo džiaugsmo nepuošia rausvi pavasario žiedai ir žali kaip ežero gelmės lapai.

Anuomet tu ėjai per tamsią nykią naktį. Tada vėjas kaukė, kaip klaikus šuva. Už nugaros skrebinosi keisti tavo minčių vaiduokliai. Šešėliuose tysojo jų keisti veidai. Ir tu nebijojai. Tu ėjai...

Šiandien gi tu drebi, nes šiandien tu svetur... Ištremtas. Išguitas. Tavo mintyse dykumos miražas. Tu tepameni, kad ten... už ano kalnyno, kur ir tavoji gyva širdis, slypi žodis — laisvė.

Argi tavoje širdy įstengia skambėt Aleliuja gaida? Ar gi tu jauties, kaip ir anuomet, toks ramus švarus, lyg riedančio akmenėliais upelio vanduo?

Ne! Tu belaisvis. Tau užkirstas kelias. Šiandien ten, kur norėtumei būt — mirtis.

Ten nieks nekalba apie pavasarį. Ten tamsi juoda naktis.

Ir vien, gal būt, vienišoje trobelėje ten šiandien liūdnai tekalbama:

„Kilk, saulute,
Kilk geroji
Tu mums gyvastį atstoji."

O taip norėtume mes visi būti ten, kaip ir anuomet, ir skubėt takais ir vieškeliais pasveikint amžinojo prisikėlimo ryto.

„Norėčiau aš pabūti ten,
Kur šilo juosta mėlyna —
Ištroškęs atsigert vandens
Išvarges — pasiguost daina."

Tačiau šiandien ten kelio nėra.

Ir tu rymai ištisom valandom ir pro ašaras kalbi:

„Kaip tau rašyt, o tėviške žalia ir kur
žodžių rast, kad paguost tave?
Ką sakyt tėvui, broliui ir motinai
senai,
Kurie gal kapuos po baltom smiltim
nūnai?
Kaip, sakyk, pasveikinti tave, jei širdis
pasruvus ilgesio krauju?
Jei kasdien visos kalbos apie tave,
o vakarais
į maldos žodžius tave pinu?"

Ir nerandi tu atsakymo. Tau nūdien skirti svetimi ir tolimi kontinentai. Tu lyg išrauto medžio, svetimų vėjų, blaškomas lapas.

Apie tave juoda klaiki naktis...
Ir tu tik pašnabždomis tari:

„Viešpatie, Tavo mostas
Kai plačiu šifonu nuslysta saulė,
Kur tūkstančiai parklupusių veidų
Aš taip pat savo troškimais
Ir viltim degu
Aleliuja! Aleliuja!"

Jonas Rūtenis

Ar jau reikalingas apsauginis karas?

W. CHURCHILLIO MĮSLĖ UŽMINTA AMERIKOJE

Žinomi JAV žurnalistai — broliai Alsopai — NYHT laikraštyje padarė trumpą W. Churchillio mįslingos kalbos, pasakytos Massachusetts technologijos institute, analizę, iš kurios nustatomas tolimesnis politinis ėjimas. Jie rašo, kad W. Churchillis nedažnai kalbąs mįslėmis. Jis Fultone tai nepadaręs, nes ten aiškiais žodžiais nurodęs aiškius faktus. Bet Mass. tech. institute jis savo kalbos baisųjį prasmės branduolį įviniojęs kietai, jog tikrai tai prasmukę be dėmesio. Žurnalistai spėja, kad gal būt jis tai pasirinkęs tik todėl, kad tai, ką jis tikrai yra pasakęs, buvo taip baisu, taip neskanu, jog net jis netikėjo, jog jau laikas atėjęs aiškiau pakalbėti. Bet Churchillis ir paliks Churchilliu. Esą, nemažiau svarbu ištraukti jo kalbos branduolio prasmę iš jo filosofinio įviniojimo. Čia autorius padaro jo kalbos keturias ištraukas, kurios yra tuo branduoliu, kurį nori Alsopai išlukštenti ir pateikti pasauliui. Štai jos:

1. Sovietų Sąjunga dabar stovi prieš mus kažin kaip pikta, bet kai kuriais požiūriais daug baisesnė negu Hitleris. Sovietų S. vyriausybė tęsia tokią imperialistinę ekspansiją, kokios nevykdė joks caras ar kaizeris.

2. Tik atominė bomba JAV rankose sulaiko Sovietų Sąjunga dabar. Jei ji nebūtų sulaikyta, „Europa būtų sukomunistinta ir Londonas jau kuris laikas bombarduojamas".

3. Mes iš tikrųjų neturime neriboto laiko iki susitarimas bus atsiektas. Turi būti akyliausiai stebima. Bet aš pats dar nemanau, kad spaudimas ir skubus veikimas būtų panaudoti.

4. Šiuo metu kuri laiką reikia stebėti ir laukti, nes kai kas gali įvykti, kas pakeistų istorijos kursą, kaip kad Džingischano mirtis privertė pasitraukti Mongolų hordas tuo pačiu metu, kai visa Europa buvo atvira jiems užimti.

Iš šių keturių W. Churchillio mįslingų pasakymų p. Alsopai savo išvedžiojimais prieina gana nemalonias išvadas, nors jos yra būtinos.

Jie klausia, ką reiškia Churchillio pasakymas, jog „mes neturime neriboto laiko iki bus atsiektas susitarimas". Kodėl jis nemanąs, jog dabar jau reikia imtis spaudimo, ypač pabrėždamas „dabar".

Ką Churchillis menąs prisimindamas Džingischano mirtį? Tai esą svarbiausi mįslės mazgai, galimi atmegzti tik vienu vieninteliu būdu.

Pasekime Alsopus, kaip jie atnarplioja Churchillio mįslę. Jie ima jo antrąjį punktą ir parafrazuoja štokiu būdu:

„Kadangi atominę bombą turi JAV, mes esame dabar saugūs, jei mes ypatingai stebėsime. Bet saugumo periodas yra ribotas. Po to turi būti susitarta. Tas gali pareikalauti spaudimo ir greitos veiklos. Tačiau verta šią veiklą dar atidėti, nes Stalino mirtis ar kas nors kito nenumatyta gali greitai įvykti ir prasidėti Sovietų Sąjungos viduje konvulsijos, kurios suspenduotų rusų imperializmą ir pririštų Sovietų pajėgas buvusiuose Rusijos rėmuose."

Pagal Churchillį, demokratiniam pasaulio išlikti yra tik du būdai: arba Rusija pasikeis radikaliai ir tuojau, arba demokratiniai kraštai turi pavartoti preventyvinį karą, idant užtikrintų susitarimą su Kremliumi. Trumpai tariant, kol Sovietai neturi atominės bombos, turi būti pasiruošta susidūrimui.

Atrodo, kad šiuo keliu demokratinis pasaulis ir žygiuoja. Pirma reikia gerai kariškai pasiruošti ir tik po to jau galima pradėti kalbėti su Sovietais dėl taikos atstatymo pasaulyje.

J. A.

SUDARO JAU TREČIĄ ORO TVIRTOVIŲ GRUPĘ

UP iš Washingtono praneša, kad JAV aviacijos vadovybė suformoja jau trečią grupę pačių didžiausių pasaulyje bombonešių B-36 tipo.

28-oji bombardavimo grupė, kuri buvo aprūpinta oro tvirtovėmis B-29, gauna naujus B-36, o anuos pakeičia. Aviacija jau turinti 2 grupes sudariusi. Ketvirtąją grupę formuos vėliau. Kiekviena grupė turi po 30 milžinų bombonešių. (am)

Dėl audrų vėluojasi DP transportai Amerikon

Balandžio mėnuo jau įpusėjęs, o DP transportai Amerikon vos tepradėjo judėti. Pirmasis laivas turėjo išplaukti balandžio 6 d., bet dėl audrų vėlavosi ne tik iš Amerikos atplaukti, bet ir iš uosto judėti.

Taigi balandžio mėn. parmasis transportas laivu „Mercy", kuris turėjo išplaukti balandžio 6 d., pasiruošė išplaukimui tik balandžio 8 d., bet iš uosto išplaukė dar vėliau ir tai dėl audros. Šis laivas keleivinis, didelis, tačiau DP tegalėjo paimti tik 437 keleivius. Pirmavo lenkai — 336, žydų — 49, lietuvių — 46, estų — 39, latvių — 30 ir kiti kitų tautybių.

Balandžio 9 d. išplaukė laivas „General Haan", karinis, ir paėmė tik vienus DP — 887 keleivius. Iš jų: žydų — 240 (Lietuvos žydų — 15), lietuvių — 140, latvių — 58, estų — 24, didelė dalis lenkų ir kitų tautybių.

Balandžio 13 d. išplaukė karinis laivas „General Hawze", paėmęs 936 keleivius. Tai didžiausias transportas, kuris tik iki šiolei yra buvęs. Be to, ir pabaltiečių beveik pusė — 48%. Vistiek pirmauja lenkai — 263, bet jau lietuviai užėmė antrąją vietą — 213, žydų — 201 (Lenkijos — 126, Rusijos — 28, Vengrijos — 16, Sov. Sąjungos — 14, Vokietijos — 6, Lietuvos — 5, Rumunijos — 3 ir Čekijos — 3), estų — 124, latvių — 84, rusų — 24, be pilietybės — 10, jugoslavų — 8, vengrų — 5, ukrainiečių — 4.

Visi laivai plaukė į Bostono uostą.

Numatyta ir tolimesni transportai: balandžio 15 d. laivas „Hersey", balandžio 18 d. — „Jumper", balandžio 22 d. — „General Sturgis", balandžio 23 d. „Black", balandžio 24 d. — „Taylor", balandžio 28 d. — „Holbrook", balandžio 30 d. — „Etlinge". Tačiau datos gali keistis ar tai dėl audros, ar dėl kurių kitų priežasčių. Balandžio mėn. numatyta 10 laivų ir didesnė jų dalis kariniai, nes norima išvežti nustatytą normą 10.000 DP. Žinoma, naudojami ir lėktuvai.

Dėl paruošimo iš pereinamųjų stovyklų: Augsburgo (viena geriausioji), Müncheno, Ludwigsburgo, Schweinfurto, Butzbacho, Salzburgo (Austrijoje) ir Ambergo (ši laikinai dėl ligų uždaryta) emigracinėje Bremeno-Grohno stovykloje darbas vyksta sparčiai. Bremenas kasdien susilaukia transportų iš minėtų stovyklų ir jame yra 4.000—5.000 DP. Su butais ankštoka, tenka talpintis net ir pastogėse. Bet visa bėda — nėra laivų. Jei kariniai laivai bus įjungti į DP pervežimą Amerikon, tai bus ir norma išpildyta.

J. Zanavykas

Europos tautos prašo JAV ginklų

AP iš Washingtono praneša, kad Europos 8 tautos, Šiaurės Atlanto pakto nariai, įteikė prašymus JAV, prašydamos suteikti joms ginklų. Iš oficialių šaltinių patiriama, kad Europos ginklavimo klausimas būsiąs paskirai svarstomas Kongrese. Acheson pasakė, kad Europos apginklavimas atitiks Atlanto paktą dvasią; nes tuo būdu įgalinamas kiekvienas kraštas paskirai ir bendromis jėgomis gintis nuo užpuolėjo. Laisvų ir draugiškų tautų aprūpinimas ginklais esąs didžiausias pačių amerikiečių gyventojų interesas.

Europai apginkluoti reikėsią apie 1.250.000.000 dolerių vertės ginklų ir įrengimų vienerių metų laikotarpiui.

Europos kraštų prašymas ginklų ir kitokių karinių reikmenų yra labai skubotas ir nuoširdžiai nagrinėjamas. Tikimasi, jog kongresas greit gaus išsamią ginklavimo programą, dėl kurios jis galės pasisakyti netolimoje ateityje. JAV užsienių reikalų ministeris labai džiaugiasi, jog Briuselio pakto 3 nariai kartu sutartinai veikia tąja kryptimi.

PENKIŲ BRIUSELIO PAKTO NARIŲ NUTARIMAI

AP iš Haagos praneša, kad Briuselio pakto 5 gynybos ministeriai patvirtinę V. Europos gynybos planą. Gynybos ministeriai, konferavę Haagoje, susitarę dėl priemonių, kurios turėtų būti naudojamos, kad gynybos planas veiktų efektyviai. Jie išnagrinėję ir aprobavę detalizuotus pasiūlymus tiek dėl gynybos pajėgų, tiek dėl ginklavimosi pramonės. Ministeriai davę instrukcijas karinio komiteto šefams ir karinio aprūpinimo įstaigai, ką jie tuojau turi daryti, kad gautųsi pilnas gynybos sistemos penkių kraštų suderinimas. Diskusijų metu stebėtojais dalyvavo Amerikos ir Kanados štabų viršininkai.

Karo min. Royal pareiškimas

JAV karo ministerio C. Royall savo kalboje pareiškė, kad jei JAV leistų agresoriaus armijoms peržygiuoti per Europą, tai tada karas gal būt galėtų tęstis 10,20 ir daugiau metų. Ministeris prisidėjo prie kitų aukštų karškių, kurie armijos dieną pasakė, kad Amerika negalinti leisti, jog Europos sausumos kariuomenė kontinente būtų ištikta užpuolimo smūgio.

Anot jo, jei pirmoje būsimo karo stadijoje Amerika netektų po kojomis Europos žemėje ir Š. Afrikoje pagrindo, tada pergalė, jeigu ją iš viso galėtume turėti, pareikalautų 10,20 karo metų ar, tur būt, dar daugiau. Ministeris nurodė, kad negalima pasaulinio karo laimėti dienomis, savaitėmis ar mėnesiais nei numatomoje ateityje, pasiliekant ant krašto ir mėtant uolas, raketas ar ką nors kitą per jūrą. Jis priminė, kad esą fantastiška manyti, jog kitas karas galės būti laimėtas per kelias sates, panaudojant raketas lėktuvus ir a. bombas. Kadangi karas be šių dalykų negali būti laimėtas, tai reikalinga turėti bazes, labai gerai saugomas sausumos kariuomės.